Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 14 (1664) ГОД XXXIII БЕЛАСТОК 3 КРАСАВІКА 1988 г. ЦАНА 20 зл.

„Беларуская песня '88". На першым плане — вядомы беларускі кампазітар з Гродна Аляксандр Шыдлоўскі.

Беласток расспяваны

На працягу двух сакавіцкіх дзён над Беластокам панавала песня, беларуская песня. Гэта ў зале Беластоцкай філармоніі 12 сакавіка 1988 года праходзіў фінальны агляд конкурсу „Беларуская песня '88", а ў нядзелю, 13 сакавіка, адбываліся два канцэрты лаўрэатаў.

Першае, што ўражвае ва ўсім гэтым. Ужо на добрых пару тыдняў да агляду нельга было нават марыць аб тым, каб дастаць білет на які-небудзь канцэрт. Нават не верылася, што людзі, нягледзячы на даволі-такі немалыя кошты, так хутка раскупілі білеты на ўсе тры канцэрты.

Другое. Вялікай атракцыяй і радасцю для ўсіх арганізатараў цэнтральнага агляду і ўсіх прыбыўшых слухачоў быў прыезд знатнага госця — вядомага беларускага кампазітара з Гродна Аляксандра Шыдлоўскага, нямала песень якога выконвалася ў гэтыя два дні. Аляксандр Шыдлоўскі быў ганаровым старшынёю журы конкурсу. Журы наогул было рэпрэзентацыйнае: дастаткова было б сказаць, што ў ім быў таксама вядомы збіральнік музычнага фальклору, журналіст Польскага Радыё ў Варшаве Марыян Даманскі, а кіраваў працай журы стары сябра беларускай песні, выкладчык Беластоцкай музычнай школы Ежы Сьрудкоўскі.

Трэцяе, што кідалася ў вочы. Несамавіты размах. На працягу 7 гадзін у першы дзень агляду выступіла: 22 калектывы, 7 дуэтаў і трыо, 11 салістаў. Сабраліся калектывы з усёй Беласточчыны, прыехалі самадзейнікі аж з Гданьска. У якасці гасцей выступіў таксама беларускі самадзейны калектыў „Лявоны" з Воранава, што ў Гродзенскай вобласці БССР.

Чацвертае. Пакідалі жадаць многага правілы конкурсу. Журы мела немалыя клопаты з выбарам найлепшых. Стваралася ўражанне, што правілы конкурсу былі як бы недапрацаваны. Усіх удзельнікаў трэба было падзяліць на чатыры катэгорыі: фальклорная песня без акампанементу, фальклорная песня з акампанементам, сучасная песня без акампанементу і сучасная песня з акампанементам. Ну, а хто ж сёння будзе спяваць сучасную, апрацаваную беларускую песню без акампанементу?! Такіх і на конкурсе не было. Тады журы падзяліла ўсіх выканаўцаў на тры катэгорыі і ў кожнай катэгорыі падзяліла ўсіх на тры групы, ці месцы, калі іх так можна было б назваць, на якія, быццам у бочку з селядцамі, давялося кінуць салістаў, дуэты, трыо, ды, галоўнае, калектывы. І тады высветлілася, што на першым месцы, ці ў першай групе, ёсць аж 13 пазіцый! Таму лічу, што на будучы год салідныя правілы конкурсу павінны стаць першым, неабходным этапам фінальнага агляду штораз больш значнага ў нашым рэгіёне конкурсу (а мо неўзабаве фестывалю).

Сярод фальклорных аўтэнтычных калектываў, якія спяваюць а капэла, найлепшымі аказаліся калектывы з Дабрывады і Меляшкоў, а таксама дуэт з Чыжоў. У катэгорыі фальклорнай песні з акампанементам: вакальны калектыў з Гарадка,

(Працяг на стар. 7)

Найлепшыя Святочныя пажаданні „Ніва"

НА МЯЖЫ

АБ ВЕРШАПЛЁЦЕ

Гадоў пяць таму назад Кафедра беларускай філалогіі правoдзіла шырокую акцыю анкетавання. Анкета галоўным чынам датычылася фальклорных спраў. Аднак побач з фальклaрыстычнымі пытаннямі ў анкеце апынуліся і пытанні палітычныя, сацыялагічныя, звычаёвыя, культуразнаўчыя. Між іншым, было ў анкеце пытанне: „Якіх вы ведаеце пісьменнікаў польскіх, рускіх, беларускіх?“

Прызнаюся, што фармулюючы так пытанне, я быў перакананы, што многія з інфарматараў назавуць прозвішчы членаў літаратурнага аб'яднання „Белавежа“, у тым ліку і маё прозвішча. Так аднак не сталася. Сярод рускіх пісьменнікаў жыхары, ахопленыя апытальнікам, называлі Пушкіна, Талстога, Дастаеўскага, Шолахава. З польскіх большасць называла Міцкевіча, Ажэшка, Бранеўскага, Кручкоўскага. З беларускіх пісьменнікаў анкетаваныя асобы называлі галоўным чынам: Коласа, Купалу, Мележа, Быкава. Ні ў адной з анкет, а было іх больш за чатырыста, не быў названы хаця б адзін з „белавежцаў“. Не паявілася ў іх ні аднаго разу і маё прозвішча. Прызнаюся, што мне было крыўдна. Не мог я зразумець, што тысяча аўтарскіх сустрэч, якія я правёў на працягу трыццаці год сваёй літаратурнай дзейнасці, не дала па сутнасці ніякага выніку і жыхары ўсходняй Беласточчыны ў далейшай ні мяне, ні іншых „белавежцаў“ не асацыююць з пісьменніцкай творчасцю. Унутрана я не мог пагадзіцца з гэтым і таму вырашыў у часе анкетавання адной з жыхарак пры дапамозе дадатковых пытанняў канчаткова даведацца, як выглядае гэта справа. Прызнаюся, што я доўга падбіраў асобу, якая б элементарна арыентавалася ў беларускім руху і ведала „Ніву“. Адным словам, каб была хоць часткова кампетэнтнай.

Знайшоўшы жанчыну, якая адпавядала маім патрабаванням, я прыступіў да акцыі. Хачу тут верна, без усялякіх упрыгожанняў і змен, перадаць змест і форму той размовы, якая адбылася паміж мною і шасцідзесяціпяцігадовай беларускай з вёскі Лука. Размовы гэтай не забуду я да канца жыцця. І прызнаюся, што яе вынікі адбілі ў мяне ахвоту карыстацца ў будучыні падобнымі метадамі. Спачатку я досыць доўга гаварыў з вясковай інфарматаркай, стараючыся навесці яе на тэму найбольш вядомых і, як мне здавалася, найбольш папулярных празаікаў і паэтаў „Белавежы“. Калі, аднак, гэта да нічога не прывяло і жанчына ў далейшым сярод беларускіх пісьменнікаў змяшчала толькі Купалу, Коласа і Быкава, я ўрэшце ў цэнтры сваёй хітрай апытальнай сістэмы паставіў сваю ўласную асобу.

Вось даслоўны запіс гэтага фрагменту нашай размовы.

Пытанне: Скажыце, вы мене ведаеце добрэ?

Адказ: Знаю вэльмі добрэ.

Пытанне: Ну, то скажэце, хто я е.

Адказ: Як гэта, хто вы е? Вы е Баршчэўскі!

Пытанне: Ну, а чым я займаюсе?

Адказ: Вы вучыце студэнтоў у Варшаві.

Пытанне: А чым я яшчэ займаюсе?

Адказ: Ну, робіце на гаспадарцы. Памагаеце сястрэ. Ні раз я вас бачыла і з збожом, і з гноём, і з сеном.

Пытанне: А чым я ешчэ кроме гэтого займаюсе?

Адказ: Часто пішэце ў „Ніві“!

Пытанне: А што я там пішу?

Адказ: Ну, як што? Пішэце статці аб розных дзелах і людзях.

Пытанне: А што я пішу, кроме артыкулоў?

Адказ: Вы ешчэ пішэце вершыкі.

Пытанне: А калі я пішу вершыкі, то як мене трэбо назваці?

Адказ: Ну як, тож вадомо, вершаплётом!

Што ні гаварыць, дарагія чытачы, а я ўсё-такі атрымаў, як гэта гаворыцца, па заслугах.

Алесь Барскі

„ПЕРАСТРОЙКА“ У БЕЛЬСКІМ ГУРТКУ

БГКТ у Бельску налічвае 187 членаў, але на сход гуртка 24 лютага з'явілася ўсяго каля трыццаці (шостая частка). З дакладам выступіў старшыня Уладзімір Раеўскі. Гурток зрабіў не так мала, мае свой удзел у падрыхтоўцы конкурсу „Беларуская песня“, у дзейнасці паэтычнага тэатра „Парнас“, якім кіруе энергічны Янка Мордань; адбываліся дэкламатарскія конкурсы для школьнай моладзі, сустрэчы з нашымі пісьменнікамі, выстаўкі народнай культуры. Гэта важнейшыя пункты.

У дыскусіі звярталі ўвагу на вялікае значэнне мастацкай самадзейнасці, якая вельмі спрыяе ўмацаванню беларускай таясамасці. Былі і прыкрыя пытанні, напрыклад, чаму быў вымушаны пакінуць сваю работу ў ГП БГКТ менавіта Янка Мордань. У сходзе ўзялі ўдзел члены кіраўніцтва БГКТ — Аляксей Карпюк і Сяргей Лукашук, якія адразу і адказалі на шэраг пытанняў прысутных. Браў голас і Васіль Ляшчынскі як старшыня Бельскага аддзела БГКТ. Сказана шмат горкай праўды ў вочы.

Выбрана новае праўленне гуртка: старшыня — Янка Мордань, члены праўлення — Жэня Мартынюк, Васіль Сліўка, Уладзімір Сычэўскі, Раман Лаўрэш, Павел Лямеш, Дарык Фіёнік. Рэвізійную камісію ўзначаліў Раман Ефімюк. Словам, маладыя перанялі ўладу ў гуртку. Такая ў нас „перастройка“.

Андрэй Гаўрылюк

НАЙЛЕПШЫЯ

У гміне Дубічы-Царкоўныя да найлепшых гаспадароў належаць, між іншым, Мікалай Корч з Тафілаўцаў (ён спецыялізуецца ў гадоўлі малочных кароў), Ян Федарук з Ягаднікаў (яго напрамак — авечкагадоўля), а таксама Ян Аксенцюк і Аляксандр Германовіч са Старога Корніна. А. Германовіч — адзін з лепшых авечкагадоўцаў.

(яц)

...РЭВАЛЮЦЫЯ ПРАЦЯГВАЕЦЦА

Свет гаворыць аб Савецкім Саюзе. Словы *„перестройка“* і *„гласность“* увайшлі ў слоўнікі ўсіх краін. Новымі стымуламі для гэтай гаворкі сталіся важныя падзеі ў сусветнай палітыцы: **сустрэча на вышэйшым узроўні ў Вашынгтоне, падпісанне пагаднення аб цалкавітай ліквідацыі аднаго класа ядзерных ракет і паяўленне кніжкі М. С. Гарбачова** *„Перестройка — новое мышление для нашей страны и для всего мира“*. Амерыканскі часопіс „Тайм“, які шматмільённым тыражом разыходзіцца на ўвесь свет, прызнаў аўтара гэтай кніжкі **„Чалавекам 1987 года“**.

I мы рашылі — па меры нашых скромных магчымасцей — уключыцца ў гэтую сусветную гаворку аб перабудове, яўнасці і Гарбачове — носьбіту несмяротных ідэй Кастрычніцкай рэвалюцыі. Гэта ён нядаўна сцвердзіў, што рэвалюцыя працягваецца, а перабудова і яўнасць з'яўляецца наяўным адлюстраваннем яе нястрымнага працягу. Партыйная арганізацыя пры „Ніве“ і Галоўным праўленні БГКТ наладзіла 10 сакавіка г.г. спрэчкі *„аб перастройцы, гласнасці і кніжцы Гарбачова“* і запрасіла прадстаўніка Дома савецкай навукі і культуры ў Варшаве, доктара эканамічных навук, дацэнта Акадэміі Навук БССР **Віталія Габелка.**

Уступнае слова для нашых спрэчак падрыхтавала **Вера Валкавыцкая.** Свае разважанні аб перабудове і яўнасці ў Савецкім Саюзе яна закончыла абагульняючым вывадам, што гэта новае аблічча рэвалюцыі ў гарбачоўскім выданні, быццам бы накінута „зверху“.

I тут д-р В. Габелка адразу запярэчыў. Тое, што зараз здзяйсняецца ў Савецкім Саюзе, — гаварыў ён, — гэта вынік дыялектычнага развіцця шматнацыянальнай сацыялістычнай краіны, у якой наспелі новыя вартасці і патрэбы. Яны патрабавалі неадкладнага вырашэння. I гэтае патрабаванне ішло якраз „знізу“, ад працоўных усёй краіны. Яны ўжо **не маглі** і **не хацелі** жыць і працаваць паводле ўстарэлых прынцыпаў.

А народная гаспадарка, каб сама па сабе не затыкалася, каб не адставала ад безупыннай гонкі за сучаснасцю, каб магла абяспечыць нарастаючыя патрэбы грамадзян, таксама вымушана была пашукаць новых, болей спраўных форм арганізацыі і ажыццяўлення вытворчасці.

Гэта проста заканамернасць развіцця сацыялістычнага грамадства, якой нельга не заўважыць, бо адыход ад гэтай заканамернасці дорага каштуе.

Таму Камуністычная партыя Савецкага Саюза ўзяла на свае плечы гэтую нялёгкую і складаную задачу ды панясла яе ў масы. Справядліва тады можам гаварыць, — адзначаў В. Габелка, — ужо аб **трэцім** этапе „перестройки“. Першая спроба была зроблена пры Хрушчове, затым мелі мы справу з „рэформай Касыгіна“ — чалавека разумнага і адукаванага. На жаль, абедзве гэтыя спробы рэфармавання гаспадарчага і эканамічнага жыцця ў Савецкім Саюзе, па розных прычынах, аказаліся непаспяховымі. Гарбачоўская „перестройка“ адрозніваецца ад іх усебаковасцю і паслядоўнасцю. У сваёй кніжцы М. С. Гарбачоў адзначае:

„Многа няведамых рэчаў паявілася ў нашай краіне: для прыкладу, выбары кіраўнікоў прадпрыемстваў і ўстаноў; шматмандатныя выбарныя акругі па выбарах у Саветы; супольныя з замежнымі фірмамі прадпрыемствы; самафінансаванне прадпрыемстваў і фабрык, саўгасаў і калгасаў; ліквідацыя абмежаванняў у адносінах да падсобных гаспадарак, якія наладжваюць вытворчасць харчовых прадуктаў для сваіх прадпрыемстваў; пашырэнне кааператыўнай дзейнасці, падтрымка для аднаасобнай прафесіянальнай дзейнасці ў дробнай вытворчасці і ў гандлі; закрыванне нерэнтабельных прадпрыемстваў і фабрык, неэфектыўна працуючых навуковых інстытутаў і вышэйшых навучальных устаноў...“

Усё гэта новае, няведанае некалькі гадоў таму назад. Неабходна парваць ніці з суперцэнтралізацыяй гаспадаркі, у якой без рашэння „Масквы“ цяжка было запусціць у прадукцыю новую мадэль, скажам, ботаў. 15 саюзных рэспублік, а ў кожнай свае міністэрствы і ведамствы, звыш 18 мільёнаў людзей, занятых бюракратыяй... Каналы грамадскага і эканамічнага жыцця краіны як мага хутчэй трэба прачысціць. Гэтую аграмадную працу ўзяла на сябе партыя. Мае яна падтрымку народных мас.

Для гэтай творчай працы патрэбны мір. Вайною палохаюць правадыры заходняга свету. Гэта яны выпрацавалі стратэгію атамнага адпалохвання, а Рэйган у пачатку сваёй прэзідэнтуры назваў Савецкі Саюз *„імперыяй зла“*. Але гэтая „імперыя зла“ вуснамі свайго правадыра заяўляе: давайце да 2000 года адрачэмся цалкам ад атамнай і тэрмаядзернай зброі! І гэта дзякуючы савецкім ініцыятывам адбыліся сустрэчы і размовы ў Жэневе, Рэйк'явіку і Вашынгтоне, прадбачваецца паездка прэзідэнта ЗША ў Маскву.

„...можна і трэба ўтрымацца нам у рамках міргага спаборніцтва, якое непазбежна прадбачвае супрацоўніцтва...“ — піша М. С. Гарбачоў у сваёй кніжцы.

Спрэчкі ў „Ніве“ прадаўжаліся чатыры гадзіны, закранаді шматлікія пытанні ўнутранай і замежнай палітыкі Савецкага Саюза, гутарка ішла таксама і аб нацыянальных праблемах.

Спрачаліся б мы, магчыма, яшчэ і даўжэй, але нас ужо чакалі ў Бельску. Госць пазнаёміўся з Бельскім беларускім ліцэем, дзе дырэктар А. Карпюк расказаў яму аб спецыфіцы гэтай школы і аб яе поспехах і праблемах. В. Габелка ад імя Дома савецкай навукі і культуры абяцаў далёка ідучую дапамогу.

Вечарам наш госць сустрэўся з моладдзю ў Бельскім доме культуры.

Віктар Рудчык

БЕЛАВЕЖА

СТАРОНКА ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ № 346

БЕЛАРУСЫ І „ПОЖНЯ"

„Пожня" Васіля Петручука трапіла да нас, у Гданьск, неяк у пачатку года. Петручука ведаю я па „Ніве". Чытаў яго кароткія ўспаміны, у якіх пісаў ён пра сваё былое жыццё. Пра Грабавец. Цяпер мне цяжка ўспомніць, што адштурхоўвала мяне ад яговых тэкстаў: самі ўспаміны, ці іхняя форма? Відома, што да вайны жылося надта цяжка, галотна. І тое, што гараваў і Васіль, нічога асаблівага і дзіўнага. Пад літаратуру мне гэта не падыходзіла.

Некалі чытаў я „Сто гадоў адзіноты" Гарсіі Маркеса.

У Маркеса і ў Петручука тая ж аддаленасць да падзей, якія здарыліся як быццам не ў нашым свеце, а ў нерэальнай краіне. Цяжкі лёс Васіля не кранае маіх струнаў спачування. Затое у гэтай кніжцы аптымізму. Усё ж такі Васіль стаў афіцэрам, а потым нават і пісьменнікам з уражлівым сэрцам, і хадзіў у дзяцінстве за каровамі.

У дзяцей на вёсцы наогул нялёгкае жыццё. Яны нават слабейшыя здароўем і ніжэйшыя ростам за гарадскіх. Акружаючы вялікі свет і цывілізацыя, гістарычная свядомасць — былі недаступныя грабаўлянам. Думаю, што вобраз вёскі ў „Пожні" не змяняўся стагоддзямі. Змяняліся толькі поры года: пасля зімы прыходзіла вясна, а пасля вясны — лета і г.д. Калі параўнаць жыццё на старажытнагрэцкім востраве Крыт некалькі тысяч гадоў назад з жыццём беларусаў пасярэдзіне дванццатага стагоддзя, у дзве тысячы гадоў пасля Хрыста, дык можна крыху зразумець, чаму беларусы, седзячы амаль у цэнтры Еўропы, так трагічна жылі. Іх скублі і скубуць з усіх бакоў, а не так даўно яшчэ і правоў чалавекам звацца адмаўлялі ім, быццам неграм на плантацыях Афрыкі даўняе.

М. Махнацкі

ПЕРШЫ ЎРОК

Сынаві Марцінаві

Гэта парог,
А за парогам —
Вецер
У лістоўі казкі бае.
Памалу!
Сходы!
Ручку дай...
Бяжы
Па панадворку!
Бяжы,
Пакуль у жыцці май,
Дарога
Без узгоркаў.
Паглянь!
Вунь:
Яблыня уся у белі.
Як маладая
Падчас шлюбу,
За пуняй
Луг разлёгся люба
У вясёлка-сонечнай пасцелі.
Ластаўкі
Песні на дратах пішуць,
Зязюля
Уголас гады лічыць.
Небам
Навальніца прайшла...
Гэта, сынок,
Прыйшла вясна.
А заўтра
Косы сваё права
Накінуць падаспеўшым травам,
У сумным
Крузе развітальным
Буслы
На крыллі ўзнімуць неба,
Запахне колас
Свежым хлебам,
Злёгшы цяжка
У пракосы,
Уздыхне валошка
Над сваім лёсам,
Курапатка
Згукне дзетак...
І гэта, сынку,
Канец лета.
А потым:
Неба блакіт страціць,
Зацягне жораў
Песню жабрачу,
Верасень
Сыпне бабскім летам,
Сумам
Вырай загалосіць...
І гэта,
Мой ты мілы,
Восень.
А калі рэкі
Стануць лёдам
І заяц
Прыдзе ў ласку саду,
Неба ўздыхне
Халодным шадам,
Застынуць дрэвы
У маркотным трансе
Забыцця,
Войкне пад ботамі
Зямля...
Гэта ўжо, сынок,
Зіма.

А там далей,
Там ціш бязмежна
Вее
Бяздоннем небыцця,
Мара
Мяшаецца з успамінам,
Звоняць
Хвіліна аб хвіліну,
Скавытанне,
Дзікі рогат...
Там, сынок,
Канец дарогі.

Міхась Шаховіч

УЦЕКАЧЫ

Сумнае дзеецца з вёскамі,
Быццам няма вінаватых.
Вокны забітыя дошкамі,
Страшаць пустэчаю хаты.

Мы назаўжды развіталіся
З роднай бацькоўскай зямлёю,
Вёсцы чужымі ўжо сталіся,
Наша жыццё гарадское.

Мы, як сяляне ўжо былыя,
Рэдка бываем тут госцем,
Нашы бацькі, век аджыўшыя,
Спяць вечным сном на пагосце.

Мы, гарадскія асаднікі,
Што разбрыліся па свеце,
Хоць і зямліцы мы здраднікі,
З ёй нам зрадніца прыдзецца.

Віктар Швед

Іштван Дабі

СЦВЯРДЖЭННІ І ПЫТАННІ

я быў там
даўно
я — тут
зараз
буду дзесь
калісь
ці сапраўды?
але дзе?
і калі?

* * *

ці зімой
людзі таксама становяцца
халоднымі
адзін да другога
пад уплывам халоднага паветра
і снегу
які іх прыкрывае
а ў хуткім часе здаецца будуць
пад тоўстым слоем ільду
не прапускаючага
цёплы дотык прыязных пальцаў

* * *

глянь на неба
дзе з-за воблакаў
сонца глядзіць сумна
на зямлю адзетую ў бель
і не разумее
ці гэта колер
жалобы ці радасці

* * *

дрэвы
што саромяцца сваёй галізны
як галовы
звешваюць галіны
к зямлі
і моляцца каб неба
саслала снег
прыкрыць іх голыя целы

ЖЫЦЦЁ АДЗІНОКАЙ ЖАНЧЫНЫ

устала памылася адзелася
пайшла на працу
вярнулася дадому
зварыла вячэру з'ела
раздзелася памылася
ды лягла спаць
каб заўтра паслязаўтра
і пазней кожны дзень
рабіць без стомы адно і тое ж
век.

ТАК БЫВАЕ...

ВАЎКІ

Трагедыя, пра якую я паведаю, здарылася наяву.

Быў месяц люты з марозамі з мяцеліцамі. Недзе ў лесе блукалі і вылі ваўкі. Было маркотна.

Па лясной дарозе ішоў рэйсавы аўтобус. Адзін з пасажыраў, у кажусе, папрасіў шафёра затрымаць машыну і па сваіх патрэбах пайшоў у лес. Раптам бачыць: пад елкай, на шаліку вісіць маленькая дзяўчынка гадоў чатырох-пяці. Пасажыр зняў яе. Яна была яшчэ жывая, але страціла прытомнасць. Ахутаўшы дзяўчынку кажухом, пасажыр прынёс яе ў аўтобус. У цяпле дзяўчынка ажыла. Людзі акружылі яе: хто даў цукерку, хто — абаранак. Аўтобус пайшоў далей.

Мінут праз дзесяць аўтобус запынілі двое: мужчына і жанчына. Яны папрасілі падвезці. Калі незнаёмцы ўвайшлі ў аўтобус, дзяўчынка пазнала сваю маці.

— Мамачка! — закрычала яна. — Ты казала, не балюча будзе... А мне так балела...

Наступіла мёртвая цішыня. Усе глядзелі на мужчыну і жанчыну — што яны будуць рабіць? Усе перажывалі, усе хваляваліся, бо перад імі былі вінаўнікі гэтай трагедыі.

— Ваўкі! — крыкнуў пасажыр у кажусе.

— Ваўкі! — паўтарыла пасажырка ў шаліноўцы і дадала: — Толькі з чалавечым абліччам. Як вам не сорамна перад белым светам!

Незнаёмка збялела, як белы снег. Яна з плачам кінулася да дзяўчынкі. Пачала цалаваць яе і прасіць прабачэння. Незнаёмец сцяміў, што тут яму палічаць рэбры. Стаў ламаць аўтобусныя дзверы. Пасажыр у кажусе не вытрымаў гэтага. Ён з кулакамі накінуўся на яго, каб затрымаць. Але незнаёмец не здаваўся — быў дужы.

— Не бі майго дзядзечку! — закрычала дзяўчынка. — Ён абяцаў мне купіць ляльку.

Якое шчырае сэрца было ў гэтай дзяўчынкі! Яна не ведала, што гэты дзядзечка — яе вешальнік. Гэта ён угаварыў яе маці на такое.

На дапамогу пасажыру ў кажусе падаспела некалькі чалавек. Шафёр аўтобуса ўбачыў, што разгневаны люд разарве гэтага дзядзечку на кускі. Спыніўшы машыну, ён перадаў па дынаміку:

— Грамадзяне пасажыры! Прашу не чыніць самасуд. Зараз адвязём іх у міліцыю. Там разбяруцца.

І калі ў аддзяленне міліцыі першым выводзілі незнаёмца, дзяўчынка крыкнула яму ўслед:

— Дзядзечка! Не забудзь купіць мне ляльку.

Праз некалькі хвілін туды прывялі і дзяўчынку з маці.

Быў месяц люты з марозамі, з мяцеліцамі. Недзе ў лесе блукалі і вылі ваўкі. Было маркотна.

Янка Насута,
Гродна

НАША ПОШТА

Тамаш Кірылаў, Легніца. Адказваем вам па чарзе, справа па справе. Кніжку Васіля Петручука „Пожня" вы можаце заказаць у ГП БГКТ (адрас: Беласток, вул. Варшаўская 11). Гэтак жа і „Беларускі каляндар на 1988 год". Калі гаварыць пра работу нашых кнігарняў, дык трэба адразу адзначыць, што рэдка бываюць у іх кваліфікаваныя прадаўшчыкі. У прыклад кажучы, і кніжку Петручука „Пожня" на польскай мове, і Яновічаву „Беларусь, Беларусь" можна яшчэ заказаць, але ім проста не хочацца. Таксама, як не хочацца вашай пошце акуратна дастаўляць вам „Ніву", бо ў вашым гэтым заходнім горадзе вы, пэўна, адзіны яе падпісчык. Падобныя турбацыі маюць нашы падпісчыкі і ў іншых гарадах, у якіх „Ніва" — гэта экзатычны часопіс.

Дзякуем вам за пажаданні работнікам „Нівы".

Пішаце: „Мне вельмі падабаюцца выказванні Сакрата Яновіча, перадрукаваныя ў першай лютаўскай „Ніве" з месячніка „Паэзія". У нас сапраўды распаўсюджаны культ подласці ды ашуканства. Чым больш хто подлы, тым мацней разумнейшым лічыцца ён. Хваляць такога: вось гэты ўмее жыць! Хто сумленны, той дурань. Куды мы дакоцімся з такой філасофіяй?!" — рытарычна пытаеце. І мы, разам з вамі, ставім такое ж пытанне.

Андрэй Гаўрылюк, Відава. Нашто нам такая карэспандэнцыя, у якой апісваеш, як нейкаму неўдалоту захацелася чорнае кавы і яго абдурыў камбінатар, узяўшы пятнаццаць тысяч за кілаграм тае кавы, якой даверлівец ніколі так і не пабачыў, толькі рукамі пляснуўшы па сваім лбе... Нам трэба матэрыялаў сапраўды важных пра чалавечае жыццё, а не пра перыпетыі з каваю, без якой можна жыць і не галадаць.

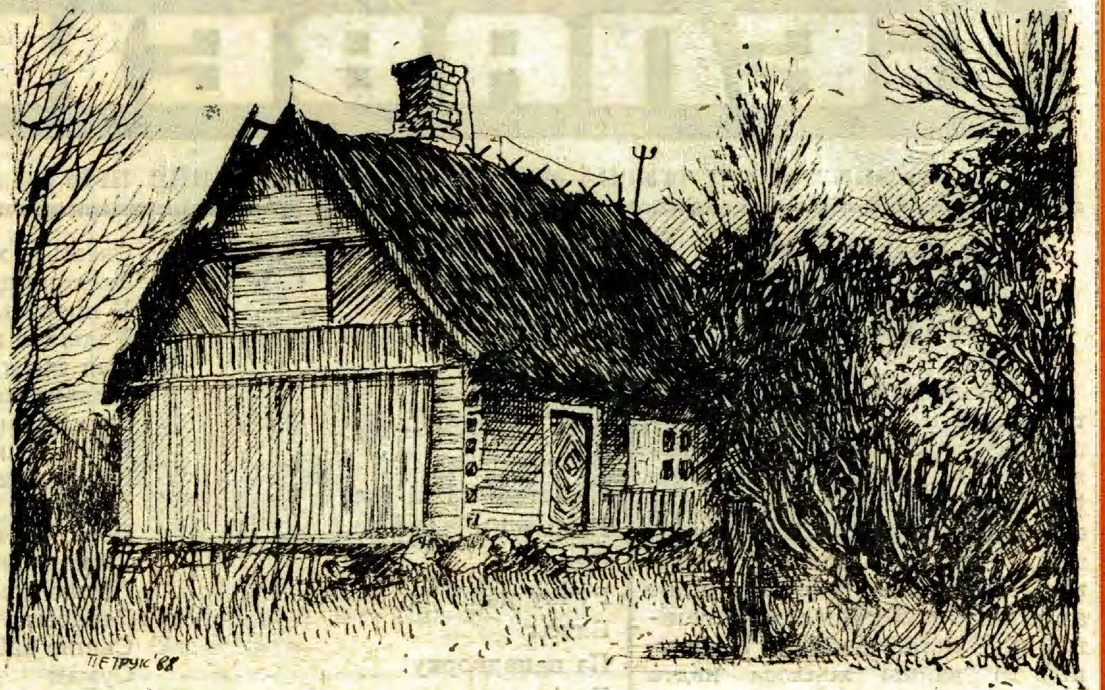
Грыша Мароз, Стараберазова. Цярплівасці, дарагі, усё ў свой час: твае карэспандэнцыі апрацаваны і чакаюць чаргі ў друк.

Іван Прахарук, Храбалы. Мы здзіўлены вашай рэакцыяй на дзейнасць Кастуся Каліноўскага ў Студзеньскім паўстанні. Вы, звычайна, паўтараеце аргументы царскай прапаганды, а яшчэ хапае вам сумлення ўсхваляць самога цара!

Яўген Талочка, М. Антанюк, А. Калішэвіч — Бельск. Паўтарыўшы тое, што напісаў быў Іван Прахарук, дадаткова абвінавачваеце Сакрата Яновіча (С.Я.) у антыбеларускасці, самі пішучы ў „Ніву", як і Прахарук, на польскай мове. Такога мы не чулі: каб беларускі пісьменнік быў ворагам беларусаў і беларусчыны. Апамятайцеся, людзі добрыя! Перастаньце малоць глупствы.

А калі ўжо хочаце выступаць у ролі вялікіх беларускіх патрыётаў, дык спрабуйце хоць трохі падвучыцца пісаць па-беларуску, што не павінна быць вельмі цяжка, столькі год чытаючы „Ніву". (ся)

СВОЙСКІЯ МАЛЮНКІ

Старая хата ў Наройках Драгічынскай гміны. Малюнак Ул. Петрука.

„ПАПУЛЯРНЫ" — НЕ АБЫ-ЯКІ

Шостага сакавіка 1983 года я пісаў у „Ніве" пра бар „Ратушовы" ў Бельску. Цяпер хачу напісаць пра бар „Папулярны", што каля вуліцы Міцкевіча, блізка аптэкі. Некалі знаходзілася тут кавярня „Эва", маладыя гэтага не памятаюць. Пабудавалі будынкі каля вуліцы Навоткі і перавялі туды кавярню, перахрысціўшы яе на: „Гайдучок".

„Папулярным" кіруе Рэгіна Маршал, працуе ў ім дзесяць чалавек. Ужо год будзе, як я маю тут свой стол і не наракаю. Мы даволі прызвычаіліся да мужыцкіх сварак у падобных барах, але ў „Папулярным" няма іх, тут робяць паважныя людзі, ніякая навалач. У бары асаблівы рух у тарговыя дні, хоць і без іх дзверы не зачыняюцца: шматлікія бельскія фірмы выкупілі абанементы і возяць сваім рабочым ежу ў тэрмасах. Месца бару мала, але нічога не зробіш — большае памяшканне ніхто не дасць, трэба ладзіць у тым, якое ёсць.

Кіраўнічка ўдалася спраўная, не азіраецца толькі на надзелы, на тую ласку зверху; выкарыстоўвае свае правы на куплю прадуктаў дадаткова. Таму ў „Папулярным" заўсёды можна смачна паесці, і да кліента не адносяцца тут, як да кагосьці, хто прыходзіць перашкаджаць спакойна пажыць... „Папулярны" — гэта не значыць: абы-які.

А. Гаўрылюк

ПАСЛУГІ ДЛЯ СЯЛЯН

Зараз у **Кляшчэлеўскай** гміне існуе 19 прыватных паслуговых пунктаў, найбольш будаўнічых. Напрыклад, вакно або дзверы можна заказаць у сталяроў у Кляшчэлях, а таксама ў Палічнай і Сухавольцах. Няма, аднак, між іншым, краўца ды механіка, які адрамантаваў бы аўтамашыну. Жанчыны, калі захочуць, шыюць сабе нешта самі, але ж, вядома, не кожная патрапіць. А модна ж апранацца любіць кожная.

16 паслуговых пунктаў дзейнічае ў **Чыжоўскай** гміне. Сяляне маюць каля 700 уласных трактароў, але і 460 коней. Узімку каня падкаваць трэба. Каваль прыдаўся б...

Варта дадаць, што дзесяць гадоў назад у гміне было каля тысячы гнядых ды буланых. Лік коней зменшыўся. Мо таму і не стала кавалёў?

Пацяшае факт, што ў Чыжоўскай акрузе ў некалькіх вёсках пражываюць так званыя майстры на ўсе рукі. Іх можна сустрэць у Койлах, Клейніках і Моры. **(яц)**

ЧЫРВОНЫ ПЕВЕНЬ

Колькі разоў чуваць страшны крык: „Пажа-ар!" Пытаю я пра гэта ў начальніка бельскіх пажарнікаў, падпалкоўніка В. Сіманенка. Ён і кажа, што за мінулы год было пяцьдзесят дзевяць пажараў. Страты ад іх вялікія, дваццаць пяць мільёнаў. Аднак трэба заўважыць, што пажараў пачынае быць менш. Два гады назад было іх аж восемдзесят чатыры. Вядома, найчасцей гарыць у самім Бельску: за мінулы год васемнаццаць пажараў. Самы вялікі меў месца каля вуліцы Пецала, дзе гарэлі будынкі гаспадароў. Згарэла ўсё, датла. На амаль пяць мільёнаў злотых. Найменш было пажараў у Арлянскай гміне, толькі тры.

Ужо ў гэты год было ў Бельску пяць пажараў і тры пажары на тэрыторыі гміны.

Пажарнікі кантралююць нямала, асабліва прыглядаючыся да комінаў і электрычных інсталяцый. Пяць чалавек аштрафавалі, даволі, бо на суму 57 тыс. зл.

Пажар — гэта не толькі бяда гаспадару і яго сям'і. Гэта дадатковая нагрузка і на мясцовую эканоміку, бо ж трэба даць матэрыял для адбудовы, даць надзелы цэменту, цэглы, вапны, бляхі, усяго таго, чаго і так няма ў свабодным продажы. Значыць, хтосьці іншы не дастане гэтага ўсяго, бо трэба даць пагарэльцам. Так што пажары — гэта ўсім нам бяда.

А. Гаўрылюк

СЯБРЫНА

Адкрытыя твары

РАЗМОВА З ВАЛЯНЦІНАЙ ТРУХАНОВІЧ

Міра: Нарэшце, у цябе знайшлося паўгадзінкі на гэтую размову. Даходзіць амаль поўнач, дзеці ўжо спяць. На дзвюх машынках ляжаць матэрыялы — нядаўна ты кончыла пісаць артыкулы. У цябе столькі зацікаўленняў...

Валя: Мае навуковыя зацікаўленні не ідуць у адным напрамку. Адзін — гэта методыка навучання замежных моў, другі — чыста тэарэтычны, які датычыць літаратуры, а менавіта літаратуры польска-рускіх і руска-польскіх кантактаў перыяду крытычнага рэалізму. З польскага боку зроблена ў гэтай тэме вельмі мала, гэта амаль белая пляма. Для сярэдняга паляка было б страшэнна дзіўным і непрыемным, калі б яму сказаць, што такі вялікі пісьменнік, як Баляслаў Прус, мог карыстацца вобразамі, узятымі ад Льва Талстога, якія паўсталі раней. Некаторыя вобразы лінейка ў лінейку сустракаем у вобразах, напрыклад, смерці, тут прыводжу прыклад „Эманцыпантак", „Анны Карэнінай" ці „Вайны і міра".

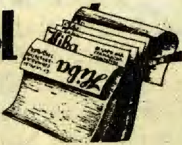
М.: Не толькі польска-рускія літаратурныя сувязі цябе цікавяць...

В.: Хачу пахваліцца ўдзелам у семінары „Мост праз стагоддзі". Свайго часу вельмі цікавіў мяне Танк, намервалася я нават пісаць доктарскую працу на гэтую тэму, але была прымушана адмовіцца ад намеру (не буду тут гаварыць аб прычынах). А з зацікаўленняў ненавуковых у мяне перш за ўсё падарожжы, падарожжы і кантакты з людзьмі. Іншыя культуры, народы, краіны. Дзе я была? Найдалей на поўдзень у Грэцыі, гэта не так ужо і далёка. Я падлічыла, што, напрыклад, у Балгарыі была больш года. Сябры ў мяне ёсць і ў Японіі, і на Кубе, і ў ЗША, і ў Аўстраліі, не лічачы гэтых, што жывуць блізенька. Рассеяны па цэлым свеце. Вельмі цаню добрых сяброў. Каштоўныя для мяне таксама добрыя кантакты з маімі падапечнымі, студэнтамі, а не кожнаму настаўніку гэта ўдаецца. Хаця стараюся многаму навучыць і востра патрабаваць, а студэнтам часам гэта не ў смак, цешуся, што, хаця б час ад часу, бачу адкрытыя твары — скажуць мне такое, з чым не адкрыюцца перад іншымі. Факт, часам могуць выйсці і іншыя рысы характару.

М.: А твае рысы характару?

В.: Залежыць якія: станоўчыя ці адмоўныя. Пачнем ад тых, якія могуць быць і станоўчымі і адмоўнымі, у залежнасці ад сітуацыі. Гэта, напрыклад, гаварэнне проста ў вочы таго, што думаю. Так, ці не? Гэта можна разглядаць у залежнасці ад выніку, да якога прыводзіць такая пастава. Ну, можа яшчэ занадта эмацыянальна і імпульсіўна перажываю ўсялякія справы, але бываю таксама разважлівая і ветлівая. А што найбольш цаню ў іншых, чаго шукаю? У маіх студэнтаў найбольш для мяне каштоўнае — адкрытасць. Добра, калі можам адзін другога зразумець. Студэнт можа апраўдвацца тым, што быў напіўся і не мог падрыхтавацца да заняткаў, але калі „сцягне" і будзе пераконваць мяне, што гэ-

СЯБРЫ „НІВЫ"

— На поште ў **Чыжах** працуе двух лістаношаў, — кажа начальнік паштовай установы Галіна Аверчук. — Найбольш падпісак на „Ніву" мае Васіль Вількевіч, які працуе пісьманосцам васемнаццаць гадоў. У яго іх 22, у тым ліку сем гадавых і рэшта — квартальныя. Беларускі тыднёвік найбольш папулярны ў вёсках: Чыжы, Ракавічы, Асоўка і Збуч.

Пісьманосец Ірына Суцько з **белавежскай** пошты мае пяць гадавых падпісак на „Ніву". У Белавежы пастаянных чытачоў яе ёсць, пэўна, больш. Тут беларускі тыднёвік заўсёды можна купіць у кніжна-газетным кіёску.

У акрузе **Палічнай** „Ніву" пастаянна атрымлівае дзесяць падпісчыкаў. Найбольш — сем экземпляраў беларускага тыднёвіка бярэ з сабой ў дарогу ў кожную пятніцу пісьманосец Мікалай Каравай. Вязе ён „Ніву" ў вёскі: Войнаўка, Старына, Вілюлі, Вярсток і Гурны Груд.

— Штопятніцу ў **Ласінку** прывозяць 121 экземпляр „Нівы", — гаворыць начальнік тамашняй пошты Яўгенія Монах. — 61 экземпляр бярэ ў сваю торбу лістаноша Мікалай Раманюк. Вязе іх у вёскі: Лапухоўка, Камень, Катлоўка, Кутавая, Навіны да разносіць па хатах падпісчыкам з Ласінкі.

Трыццаць пяць „Ніў" адлічвае сабе другі пісьманосец — Сяргей Апанюк і дваццаць пяць — трэці, Аляксей Давідзюк. Сяргей павязе беларускі тыднёвік у прыпушчанскія вёскі: Барысаўку, Крывец, Гарадзіска і Прыбудкі, а Аляксей — у Рэпіска, Трывежу, Кавелу, Васількова і Вульку.

Шкада, што на „Ніву" няма падпісчыкаў у **Васількоўскай** і **Харашчанскай** акругах.

Я. Целушэцкі

НАЧАЛЬНІК З РЫДЛЁЎКАЮ — НЕ ГАНЬБА

Гайнаўка будуецца, найбольшы рух каля новай бальніцы, якую абяцаюць на 1991 год (мае быць у ёй каля трохсот месц для хворых). Будуюць таксама вадасцёкавы фільтр, ачышчальню. Гэта даўно ўжо патрэбна было, бо гайнаўская брудота, што сплывае ў рачулку Лясную, атручвае шмат Белавежскай пушчы, пагражаючы нават Нацыянальнаму парку ў ёй. Найманцей атручвае т.зв. Сухая дэстыляцыя, завод, у якім якраз найменш той сухой дэстыляцыі; бессаромна або злачынна зніштажае прыроду! Агідная жыжка ад гэтага завода разлівамі апаганьвае менавіта пушчу.

Чамусьці так бывае ў нас, што не думаем, што будзе; перш мусім намарнаваць усяго, каб пасля адумацца ды паразумнець.

Гайнаўскія мяшчане хутка будуць мець яшчэ восемсот тэлефонаў, бо будуюць новую цэнтралю. Але ўзнікае пытанне: а ці гаспадарам не патрэбныя тэлефоны? Хто каго тут корміць хлебам? Думаю, што дбаць пра выгоду трэба дзеля тых, хто робіць хлеб, бо калі так далей будзе, дык хто ж захоча рабіць той хлеб наш надзённы?! Каб вёска не пусташэла і не зарастала крапівою, трэба, каб жыццё ў ёй было не горшым, чым у горадзе, а нават лепшым.

Гайнаўцы, якая разбрыняла блокамі, пачынае бракаваць вады ў кватэрах. Гэта вынік таго, што няма акуратнай планавацаў: будуюць абы будаваць, не думаючы наперад. Патрэбна штучнае возера як запаснік вады. А дзе ж ты тое возера зробіш, калі адзіная рэчка так безнадзейна забруджана?!

У Гайнаўцы будуюць кватэр найбольш на Беласточчыне. Гэта пацвярджае пані Ядвіга Рудзінская-Патэюк, намеснік начальніка горада. Гэта добра, але гэта і клопат, хаця б яшчэ і таму, што ў горадзе няма цэнтральнай сістэмы ацяплення (будзе пасля, плануюць яе праз два-тры гады).

Гайнаўка — адзін з акуратнейшых гарадоў. Настрой для грамадскай працы ствараюць і самі начальнікі. Калі начальнік Гайнаўкі інж. Станіслаў Кастэра ідзе з рыдлёўкаю ў руках парабіць на карысць горада, то і не дзіва, што за ім ідуць іншыя. Няма горш, калі начальнікі толькі начальнікуюць. За такімі начальнікамі ніхто не пойдзе.

Будуецца Беларускі музей. Штогод адбываюцца Дні Царкоўнай Музыкі, цяпер ужо міжнародныя, на якія прыязджае многа людзей з цэлай Еўропы. Гэта доказ таго, што — захацеўшы ўсё можна зрабіць.

А. Гаўрылюк

ПЛЮХНЕЧА НА КРЫВОЙ

Ужо другі год жывуць людзі ў блоках квартала „Мазуры" ў Гайнаўцы. Яны ходзяць у цэнтр горада вулічкай Крывою. Гэта блізенька, але як цяжка. Справа ў тым, што вуліцы Крывая і Мазуры не аднолькавыя. Ёсць слупікі без дарожных знакаў, або знакі паіржавелыя ці неактуальныя. І тут, у такой бездапаможнасці ўладаў, бушуюць матарызанты: ездзяць як хочуць! Мінуцца нельга, асабліва людзям пажылым, жанчынам з дзецьмі. Восень і вясна — гэта шмат раз'езджанага балота і гліны, летам жа — пылу, а ўзіму — гурбы і ледавік. Вуліца зусім разбураная. Платы валяцца. Адзін дом падобны на шопу, у большы вецер паваліцца на галовы прахожых.

А паратунак просты:

— накіраваць машыны на шашу з Гайнаўкі ў Бельск або на вуліцу Малую да Варшаўскай;

— вуліцу гэтую пажвіраваць і прызначыць для пешаходаў;

— звярнуць увагу людзям, каб утрымлівалі парадак на сваіх пляцах.

Асот

та яго праца, то тады будзе мець са мной вялікія клопаты.

М.: Усе ведаюць, што ў Труханові́ч няма што прабаваць „сцягваць".

В.: Цаню сумленнасць. Я сама паважна адношуся да сваіх абавязкаў. Калі ўжо бяруся за нейкую працу, раблю ўсё так, каб сама сабе магла сказаць, што зрабіла ўсё, як павінна, каб не мець да сябе прэтэнзіі. Праўда, не ўсё заўсёды ўдаецца, але стараюся.

М.: Стараешся дайсці да дасканаласці.

В.: Ну, і перш за ўсё шукаю ў людзях сэрца, добрага падыходу да іншых, недавання іншых у крыўду, талерантнасці перш за ўсё. Усе канфліктныя справы, нават найгоршыя, можна вырашыць, шчыра пагаварыўшы. Ведаеш, лагодны чалавек не стане гарачым, выбуховы — спакойным, гэтага ўжо не зменіш.

М.: Ты заўсёды да ўсяго падыходзіш горача.

В.: Абсалютна захапляе мяне ўсё, што раблю. Люблю пісаць, люблю навучаць, люблю быць са студэнтамі. З такой жа прыемнасцю стукаю ў машынку, як іду на заняткі ў „ОНЗ" на вуліцы Складоўскай. Ніколі не адчуваю, што ўжо „хопіць". Часам я вельмі стомленая ці хочацца мне проста пасядзець дома, але не турбуе мяне думка, як некаторых маіх сяброў, што „ўжо даволі". Ведаеш, руская мова такая цікавая — адна з найпрыгажэйшых у свеце, літаратура — адна з найбагацейшых, захапляючая гістарычная граматыка! Калі б я магла яшчэ раз выбіраць прафесію — выбрала б рускую філалогію, не праз нейкую ўпартасць, а якраз праз гэтыя каштоўнасці. Здзейснілася адна мая мара.

М.: Аб чым марыш яшчэ?

В.: Аб адным — падарожжы, падарожжы па ўсім свеце, каб усё спазнаць. Ніякіх расізмаў ці рэлігійных разрозненняў. Гэта нейкае лякарства на болі жыцця.

М.: Рэцэпт?

В.: Думаю, што цяжка даваць рэцэпт на жыццё іншым, тады, калі чалавек усё лічыць, што не да ўсяго яшчэ дайшоў. Можна тады гаварыць аб гэтым, калі ў цябе гэта ўжо ёсць. Тэорыя можа быць надта прыгожая, але з рэалізацыяй можа быць ўсяляк. Здараецца такі момант, калі ўсе элементы прыгожа зложацца, і тады ёсць поспех. А бывае, што ўсе элементы — правільныя, а хвіліна не адпаведная — зарана яшчэ ці ўжо запозна, і ўжо не даб'ешся таго, што можам назваць поспехам, ці то асабістым, ці прафесіянальным. Цяжка даваць рэцэпты каму-небудзь, але можам старацца так скласці сваё жыццё, каб адчуць нейкае задавальненне, каб пакінуць па сабе нейкі след, ці то ў навуковай працы, ці ў грамадскай. Стараюся перадаць такія імкненні і сваім дзецям.

Міра Лукша

БЕЛАРУСІКІ

Kuraszkiewicz Władysław, Dyftongi i ich redukcja na Białorusi, *Studia Rossica Posnaniensia* t. 10, 1978. druk. 1979, s. 99—106.

Kuraszkiewicz Władysław, Ukraińskie i białoruskie dyftongi i ich redukcje w gwarach od Sanu po Narew, w: *Z polskich studiów slawistycznych*. Seria 5, Językoznawstwo, Warszawa 1978, s. 73—79, mapa, przedruk; *Ruthenica* PWN Warszawa 1985, s. 166—180, mapa.

Kuraszkiewicz Władysław, Ruthenica, Studia z historycznej i współczesnej dialektologii wschodnio-słowiańskiej, Warszawa 1985.

Kurzawa Zofia, Sytuacja językowa polskiej ludności wiejskiej w Litewskiej i Białoruskiej SRR, *Przegląd Polonijny* 1985, z. 3, s. 5—20.

Kwaśniewski Krzysztof, Mniejszości narodowe a świadomość narodowa, *Studia Socjologiczne* 1976, nr 2, s. 93—117, tab.

Landau Z., Tomaszewski J., Druga Rzeczypospolita, Gospodarka — społeczeństwo — miejsce w świecie, Warszawa 1977.

Latopis wielkich książąt litewskich tzw. Latopis Bychowca, Chronika Bychowca, (oprac. i tł. na jęz. ros.) N. N. Ulaszczik, Moskwa 1966. Rec. Sielicki Franciszek, *Slavia Orientalis* 1968, nr 1, s. 89—91.

Laming Henryk, Polskie źródła tzw. „skróconej" leningradzkiej redakcji białoruskiej „Aleksandryi", *Slavia Orientalis* 1966, nr 3. s. 321—322.

Laming Henryk, Polonisms in a 17-th Century Ruthenian text, *Slavonie east europ. Rev.* 1968, s. 282—314. Rec. Wytkowski Wiesław, *Rocznik Slavistyczny* t. 31, 1970, cz. 1, s. 149—151.

Lemcjuchova V. P., Belaruskaja ajkanimija, Linhvistyczny analiz nazwau naselenych punktau Minskaj woblasci, Mińsk 1970, Rec. Karaś M., *Onomastica* R. 18, 1973, z. 1—2, s. 320—324.

Leksika Polesja, Moskwa 1968. Rec. Bednarczuk Alicja, *Etnografia Polska* t. 14, 1970, z. 1, s. 293—296.

Leksika Palessia u prastory i czasie. Oprac. G. F. Vestart, L. C. Wygonnaja, I. I. Luczyc-Fedarec, V. W. Martynau, Mińsk 1971, Rec.: Basara A., *Poradnik Językowy* 1972, z. 8, s. 498—500; Bednawczuk A. ..., *Etnografia Polska* t. 18, 1974, z. 1, s. 273—275.

Leszczyński Zenon, Leksykalne zbieżności gwar Białorusi i Polski, *Rocznik Slavistyczny* t. 31, 1970, cz. 1, s. 27—38, mapa. Rec. Brocki Zygmunt, *Rocznik Białostocki* t. 12, 1974, s. 463—464.

Leśnikowski Zbigniew, Na Białorusi w 30 lat później... Korespondencja z Mińska, *Trybuna Ludu* 1975, nr 118, s. 6, il.

Leśnikowski Zbigniew, Białoruski energogigant. — Ofensywa radzieckich żniwiarzy, Moskwa roku 2000 — Korespondencja z Moskwy. ZSRR, *Trybuna Ludu* 1974, nr 248—249. s. 2, nr 268, s. 7.

Lewandowski Józef, Federalizm: Litwa i Białoruś w polityce obozu belwederskiego, XI.1918—IV.1920. Warszawa 1962. Rec. Kumaniecki Jerzy, *Acta Baltico-Slavica* t. 5, 1967, s. 377—380.

Lewko Olga, Witebsk XIV—XVIII ww., Mińsk 1984. Rec. Wyrobisz Andrzej, *Kwartalnik Historii Kultury Materialnej* 1986. nr 1, s. 143—147.

Linhwistycznaja hieahrafija i hrupouka biełaruskich haworak, cz. 1—2, Mińsk 1968—1969. Rec. Zdaniukiewicz Alojzy Adam. *Poradnik Językowy* 1970, z. 1, s. 44—45.

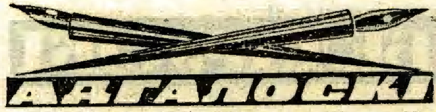
Lichaczow Dmitrij. Słońce mu ciemnością drogę zagradzało, Nauka o świętle Jana Damasceńskiego czy Dionizego Areopagity w Słowie o wyprawie Igora? Tł. z ros. Elżbieta Janus, *Pamiętnik Literacki* 1980, z. 4, s. 123—125.

Literatura, przegląd krytyczny prac archeologicznych, historycznych i językoznawczych dotyczących Podlasia, Prus i Białorusi, *Rocznik Białostocki 1981*, t. 2, s. 317—370.

Literatury słowiańskie w okresie awangardowego przełomu, Wrocław 1979. Rec. Madany Edward, *Pamiętnik Słowiański* t. 30, 1980. s. 193—196.

Litwiniuk Jerzy, Pisarze Białowieży (Antologia), il. Nina Węgrzynowska, *Argumenty* 1969, nr 27, s. 8—9.

Р.С.

ІЗНОЎ „ПАН ТАДЭВУШ“

Я поўнасцю згодна з Р. Бутайлам, што „Пана Тадэвуша“ ў перакладзе Б. Тарашкевіча трэба абавязкова выкупіць. Гэта наш абавязак і не толькі таму, што выданне гэтай кніжкі каштавала шмат сіл і нерваў усім.

Здаецца, яшчэ занадта рана апісваць усе пакуты гэтага тэксту. Гэта ж быў першы поўны пераклад „Пана Тадэвуша“. І гэта таксама абавязвала, здавалася б, але выйшла інакш. І таму я вельмі ўдзячна аўтару, што хаця б адзін сказ прысвяціў таму, што пераклад павінен быў быць выдадзены ў 1957 годзе, гэта значыць тады, калі гаспадыня тэксту, жонка Тарашкевіча, выцягнула яго з тайніка, дзе быў схаваны ад паловы 30-ых гадоў. Ёсць аб чым падумаць.

Чытаючы апошнія сказы аўтара, я стала раздумваць: ці мае ён рацыю, што на сённяшні дзень кніга быццам бы не для чытання? Пачала капацца ў сваёй шуфлядзе і ў папцы з надпісам „Пан Тадэвуш“ знайшла шмат цікавых рэцэнзій. Ёсць жа розныя чытачы. Думаю, што ў кнізе нямала цікавага і чытаць яе варта не толькі як гістарычны дакумент. Я на днях падаравала экземпляр маладому беларусу, і яго падарунак абрадаваў. Добры падарунак! Ён, відаць, „Пана Тадэвуша“ ведае і перш за ўсё стаў разбірацца ва ўводным артыкуле праф. Яблонскай, заглянуў у артыкул праф. Турскай, глянуў таксама ў пераклад. І відаць было, што ўсё яго зацікавіла.

Калі я пісала аб перакладзе „Пана Тадэвуша“ Б. Тарашкевічам, абмежавалася толькі ўмовамі, у якіх гэта адбывалася, і цяпер не скажу больш. Але аб перакладчыку — скажу. Нярaз сустракалася я з наступнымі словамі: „Дык хто ж ён, урэшце, гэты Браніслаў Тарашкевіч — палітык ці паэт?“ А пасля таго, як у 1922 годзе ў беларускай газеце ў Вільні апублікаваў перакладзеныя ім першыя песні „Іліяды“ Гамера (у двух нумарах газеты „Беларускі звон“), яго ў „Беларускім календары на 1923 год“ назвалі **паэтам.** Цяпер ужо вядома, што **ў 1928 годзе** ім была перакладзена **ўся** „Іліяда“, поўнасцю. Будучы ў Маскве, у 1935 годзе, ён аддаў яе („Іліяду“) у Белгосіздат для друку. Адначасова 22 песні (апошняй часткі „Іліяды“) апублікавала „Полымя Рэвалюцыі“.

А. Ліс у сваёй кнізе „Браніслаў Тарашкевіч“ пераклад хваліць і некалькі песень там поўнасцю змясціў. Ад таго часу мінула амаль 20 год!! „Іліяда“ не толькі не выдадзена — яе **ніхто** не шукае. Бадай, не прыйшоў яшчэ час на „Іліяду“. Мы яшчэ **многіх твораў Браніслава Тарашкевіча не ведаем.** І таму варта было б яшчэ ўстрымацца ад катэгарычнага сцвярджэння, што „быў толькі філолагам, паэтам не быў“.

А. Бергман

Ад рэдакцыі. У Беластоку, у міжнароднай кнігарні на вул. Кілінскага 10 можна якраз набыць „Пана Тадэвуша“ ў перакладзе Б. Тарашкевіча.

БЕЛАРУСЫ Ў ПАДПОЛЛІ АБО ЯК РАЗБАГАЦЕЦЬ

На аўтобусным прыпынку чую, як гавораць між сабою бабы.

— Цяпер ніхто нікому задарма нічога не прывязе і не падвязе нават, такімі карыслівымі людкове парабіліся...

— А саколенька мая, калі і за грошы не вельмі хочуць. У нас, калі яшчэ Ваня малако тое вазіў, то браў пяцьдзесят злоты за конаўку ў месяц, а восыпку, дык і задарма прывозіў быў. Потым ён паддаў большую цану, то людзі перасталі даваць яму грошы. І што ты думаеш: Ваня ўзяў ды звольніўся з работы і падаўся ў заробкі ў лесе. Цераз яго гаспадары цэлы месяц малака таго ў малачарню не дастаўлялі...

— А каб не, памятаю я тое. Яго жонка тады і казала: а добра ім так! А няхай цяпер паскачуць без яго! Але ўзяўся вазіць малако наш Міша, і добра маецца. За месяц — шэсцьдзесят чатыры тысячы збіраецца яму! А яшчэ дастае грошы і за тое, што конаўкі носіць ад гаспадароў, і за той „правіт“ жывіне, што прывозіць, таксама дастае ён сваю долю, значыць, усяго разам выходзіць яму другія шэсцьдзесят, во.

— А я бачу, чаму гэта ён так добра на нагах стаіць, што кінуў рабіць на станцыі. А жонка Мішы, то перад Вялікаднем маляроў з Беластока наняла, каб хату памалявалі, як цацку якую! Ваня, нябось, шкадуе...

— Глядзіце, як бывае: пакуль Ваня вазіў, то жонка Мішы сварылася на яго: „Гуза яму, а не пяцьдзесят злоты!“. А цяпер гаворыць во як: „А што за тыя пяцьдзесят купіш?“...

— Ваня вярнуцца думаў ды позна ўжо: Міша на яго месца сеў. Ваня кажа, што яму лепей у лесе, але хто ж гэтаму паверыць, што лягчэй цягнуць сосны, чым конавачкі. ...Гэта ён сябе так пацяшае, вядома. У лесе тым хто ж яму дадатковую залатоўку дадасць, заплацяць, колькі ў цэнніку напісана, і бывай здароў, не кашляй.

> **ПРАДАМ**
>
> Прадам парсюка, 150 кілаграмаў вагою, па 300 зл. за кілаграм + 50 цэнтаў цвёрдай валюты.
>
> Прашу зразумець, што без цвёрдай валюты не магу сабе купіць бараны, а вясна ж ужо не за гарамі.
>
> **М. Лук'янюк**
>
> **Ад рэдакцыі.** А мы ўжо пачалі напытваць, дзе б тут тых цэнтаў дастаць, каб і мы Лук'янюковай свежанінкі пад святы скаштаваць маглі...

— Калі і лістаношы на лішнюю сотню ўсё пазіраюць, людзі і даюць ім „чырвонца“, як толькі рэнту якую або плату за малако прынясе дахаты пад канец месяца. А ёсць і такія з іх, што ўтолас вымагаюць: а сотня мне дзе, бабку?!

— А мая адна сваячка не дае, і ўсё. Кажа свайму лістаношу: ласкі ты, хлопча, не робіш тут мне, што прыносіш грошы дахаты! Не падабаецца табе насіць іх, то не насі, шукай лягчэйшага хлеба. І што ты думаеш: маўчыць той лістаноша, толькі сапе пад носам ад злосці, але грошы прыносіць акуратна, нават акуратней, чым да іншых!

Паслухала я гэту размову на прыпынку, і мне раптам здалося, што наўкола ў свеце нашым чуваць толькі шолах грошай і грошай, а іх шапатанне як бы галаснейшае ўжо ад шопату-шолаху лісця асенняга каля хат... Кінуліся людкове міліянерамі быць. А як ім быць, не будучы свіннёю? — вось пытанне нашага часу. Дзяры-бяры з кожнага, аблупі нават бедака, як бярозку якую на венік! Хай голым гойдаецца, чорт з ім, з чалавекам!!! Бо ў нас цяпер так ёсць, што той толькі чалавек, у каго поўныя кішэні грошай, а ў каго — пустыя, дык добра яшчэ, калі такога толькі дурнем абзавуць.

А гэта ж усё нелегальшчына, бо за такое дзяры-бяры і ў суд можна падаць. Але ўсе мы як бы прызвычаіліся ўжо да нелегальшчыны, да здабычы гвалтам; так фармуецца гаспадарчае падполле; хто самагонную фабрыку патайную будуе, бы тыя, якіх накрылі на багнах каля Валілаў, а хто і прасцей у падпольнікі пайшоў, сотні збіраючы або хабары. Нярaз палохаюся: падполле гэтае ўсё большае і большае, і ніякая міліцыя не зваюе яго, бо хабарнікі і „сотнікі“ тыя накшталт партызанаў: народ падтрымлівае іх, грашмі абкладаючы ды ўсякімі добрасцямі. У гэтакім падполлі жыць і не паміраць, і Ваня плюецца ў бараду сваю, што так дурна з падполля выйшаў у легальныя заробкі, а Мішы з таго падполля ўжо і кіем ты не выштурхнеш! І гэтыя падпольнікі ствараюць „левы капітал“, я б сказала: канкурэнцыйны. А яшчэ гаворым, што беларусы баяцца нелегальшчыны...

Аўрора

НАЙВАЖНЕЙШАЕ — ЯКАСЦЬ ВЫРАБАЎ

Баваўнянае прадпрыемства „Фасты“ з'яўляецца адным з найбольшых у Беластоцкім ваяводстве. Пабудавалі яго ў гадах 1950-1955 пры дапамозе савецкіх спецыялістаў. Наша дзяржава залечвала тады яшчэ раны вайны і не пад сілу было ёй займацца самастойна вялікімі інвестыцыямі. „Фасты“ будаваліся згодна з планам створанага ў 1949 годзе Савета эканамічнай узаемадапамогі (СЭУ) і таму хуткімі тэмпамі рэалізаваліся будаўнічыя планы.

Цікавы быў перыяд будовы прадпрыемства, а пасля мантажу ў ім савецкіх тэкстыльных машын і абсталяванняў, супольнае пераадольванне цяжкасцей, пасля якіх прыходзіла сапраўднае творчае задавальненне. Работа спорылася і ўрэшце наступілі хвіліны пуску ў рух тонкапрадзільнай фабрыкі. Да працы ў ёй сталі даязджаць рабочыя. Былі гэта пераважна маладыя людзі (у асноўным дзяўчаты), між іншым, і з беларускіх вёсак. „Фасты“ пачалі даваць прадукцыю, пачаткова ў кааперацыі з баваўняным прадпрыемствам у Замброве.

Гісторыя росту „Фастаў“ да вялікага баваўнянага камбіната значылася новымі пабудовамі. У 1960 годзе перададзена была ў карыстанне каляровая ткальня і фарбярня пражы. У 1965 годзе рушыла новапабудаваная вытканчальня матэрыялаў. У ёй ужо не толькі свае фастоўскія, але таксама выпрадукаваныя ў сырым стане замброўскія вырабы праходзілі фінальны працэс прадукцыі.

Важнай справай было таксама ўвядзенне прадукцыі плашчавых тканін з эланы. У сувязі з гэтым неабходна было пабудаваць фарбярню і падрыхтаваць спецыяльнае абсталяванне. Усё гэта было зроблена заходнегерманскай і італьянскай фірмамі на высокім тэхнічным узроўні.

Павышэнню якасці прадукцыі спрыяла мадэрнізацыя белай ткальні савецкімі прадзільнымі машынамі. Эмблема фастаўскага баваўнянага камбіната становіцца вядомай за межамі нашай краіны, а найбольш у СССР.

У цяжкі для Польшчы перыяд, у пачатку васьмідзесятых гадоў, калі заламалася эканоміка, СССР забяспечваў фабрыку сыравінай, без якой давялося б устрымаць прадукцыю.

Пачынаючы ад 1985 года, кантакты „Фастаў“ з прадпрыемствамі ў СССР увайшлі ў новы перыяд карыснага супрацоўніцтва. Вось, напрыклад, з Гродзенскім прадзільным камбінатам імя 25 З'езда КПСС „Фасты“ ў студзені 1985 года падпісалі ўмову аб супрацоўніцтве ў галіне тэхнікі і тэхналогіі, якая ўжо паспяхова ажыццяўляецца.

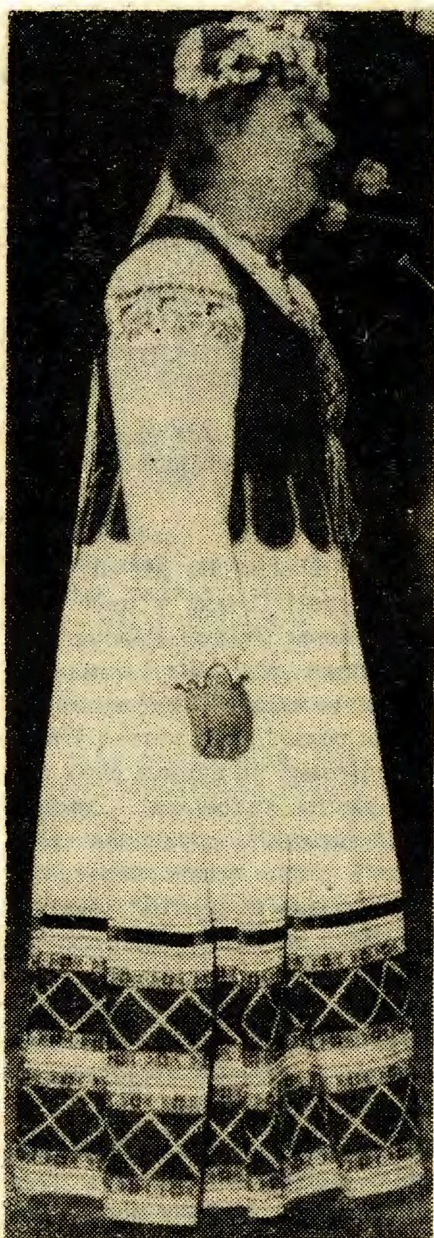
Вядома, што сучасная вытворчасць можа быць рэнтабельнай, калі яна абапіраецца на навейшых дасягненнях навукі і тэхнікі, калі выкарыстоўваецца высокапрадукцыйная тэхналогія. У „Фастах“ здолелі палепшыць, удасканаліць пражу, зрабіць яе танчэйшай. Гэта дазволіла прадпрыемству зберагчы 187 тон сыравіны ў мінулым годзе, з якой дадаткова было выпрадукавана 750 тыс. метраў тканін.

Таксама аднаўляецца машынны парк. У 1986 годзе прызначана было на гэта 706 млн. зл., у 1987 годзе — 949 млн. зл., а на бягучы год запланавана 1.205 млн. зл.

Варта падкрэсліць і той факт, што ў мінулым годзе фабрычны калектыў у „Фастах“ зменшыўся на 5 прац., але прадукцыя павялічылася на 28 прац. у пражы, на 10 прац. — у прадукцыі сырых тканін і на 20 прац. — у гатовых вырабах.

Галоўнай справай прадпрыемства з'яўляецца экспарт сваіх вырабаў на Усход, але асабліва на Захад, адкуль можна атрымоўваць цвёрдую валюту і машыны па апошняму слову тэхнікі. Але гэтыя і іншыя справы даволі складаныя, таму што ў другім этапе гаспадарчай рэформы патрэбны новы падыход да ўсіх праблем прадпрыемства, калі яно знаходзіцца на ўласным гаспадарчым разліку.

Міхась Хмялеўскі

Салістка Валянціна Мароз з бельскіх „Васілёчкаў".

На сцэне стала бела-бела: увайшлі „Бярозкі" з Кнарыд.

БЕЛАСТОК РАССПЯВАНЫ

(Праціяг са стар. 1)

які распачаў ужо 35 год свайго існавання, а таксама мужчынскі хор з Рыбалаў, які захапіў слухачоў сучаснымі фальклорнымі творамі аднаго з членаў калектыву Мікалая Ігнацюка: „Жураўлі" і „Загінулі над Нарвай". У гэтай групе апынулася таксама салістка Марыя Міруць з Гарадка, якая звонкім чыстым голасам у тыпова беларускай народнай манеры заспявала песні „Там за гаем" і „А я замуж не пайду" і атрымала за іх выкананне ўзнагароду „Нівы".

Што датычыцца катэгорыі сучаснай песні (з акампанементам, вядома), дык на першым месцы апынулася аж пяць калектываў: жаночы і мяшаны калектывы, якія працуюць пры гарадскім аддзеле БГКТ у Беластоку, мужчынскі калектыў з Гайнаўкі, эстрадны калектыў „Дубіны-1" і васьміасабовая вакальная група душпастырства праваслаўнай моладзі ў Беластоку; сярод салістаў перамагла Аля Дубец; у дуэтах — яна ж са сваёй славутай мамай Любай Гаўрылюк.

Цяжка было злічыць выканаўцаў, якія апынуліся на другім месцы, калектываў там было найбольш, а ў суме выйшла 18 пазіцый. Спецыяльныя ўзнагароды атрымалі таксама музычныя інструктары Сцяпан Копа, Пётр Нявінскі, Сяргей Лукашук, Аля Дубец, Ірэнеуш Лаўрэшук з Гданьска і Міхась Артышэвіч (таксама і за спеў).

Былі б мы несправядлівыя, калі б не адзначылі яшчэ двух герояў гэтых конкурсных дзён. Маю тут на думцы нястомную Валянціну Ласкевіч і Мікалая Бушко (пры трэцім канцэрце ўжо крыху стаміўся). Без іх дасціпнага канферанса ўсё магло б выглядаць інакш. Думаю, што найсмачнейшы суп, пададзены ў абы-якой старой місцы, не быў бы такі смачны. Мікалай Бушко рабіў, што мог, каб яшчэ больш разагрэць, несумненна, і так гарачую публіку, сыпаў жартамі налева і направа (настаўнік пытаецца ў вучня: „Co jest kopa?", „Сцяпан", — адказвае вучань).

Рэжысёрам усёй праграмы фінальнага конкурсу быў Сяргей Лукашук, дырэктар Бельскага дома культуры, шматгадовы музычны інструктар, заслужаны дзеяч БГКТ. І калі я так глядзела на ўвесь гэты калейдаскоп мелодый і пачуццяў, ды відаць было, што не гінуць аўтэнтычныя народныя песні — некаторыя вельмі старыя, бо спявалі іх яшчэ прапрабабулі і прапрадзеды нашы (прыехалі з імі калектывы з Дабрывады, Меляшкоў, Арэшкава, Агароднікаў, дуэт з Чыжоў), калі слухала песні з сённяшнім рыбалаўскім фальклорам, калі сцвярджала факт, што пастаянна ўзнікаюць новыя калектывы (толькі што былі хрысціны „Чыжавян", узнікаюць калектывы на Сямяціччыне, спяваюць амаль прыгарадныя калектывы, як хаця б з Агароднічкаў каля Беластока), што аж у Гданьску не могуць абыйсціся без беларускай песні (спяваюць: „Я знаю, дзе мой дом, сапраўдны дом! Беларусь, Беларусь, спяваць я буду пра цябе!"), калі ўбачыла, што не старэе Ніна Мушынская і Люба Гаўрылюк са сваёй песняй усё выглядае як дзяўчына, хаця ўжо стала бабуляй, сэрца гатова было выскачыць з грудзей.

І тады я аглянулася на дзесятак гадоў назад і міжволі параўнала: якія цяпер сталі агляды беларускай песні! Які ў іх мастацкі ўзровень сёння, якія казачныя некаторыя касцюмы, якая вышыўка... Што за знаныя людзі прыехалі ацэньваць конкурс, а як лопаецца ў швах Беластоцкая філармонія...

Ала Чачуга
Фота С. Грынявіцкага

P.S. Высветлілася, што дыскатэка можа дасканала адбыцца без заходняй музыкі, а толькі пры беларускіх народных мелодыях, што і даказаў ансамбль „Крынічка" з Бельскага беларускага ліцэя, праспяваўшы ў суправаджэнні музычнага калектыву беларускую народную песню „Ехаў дзедка на кірмаш".
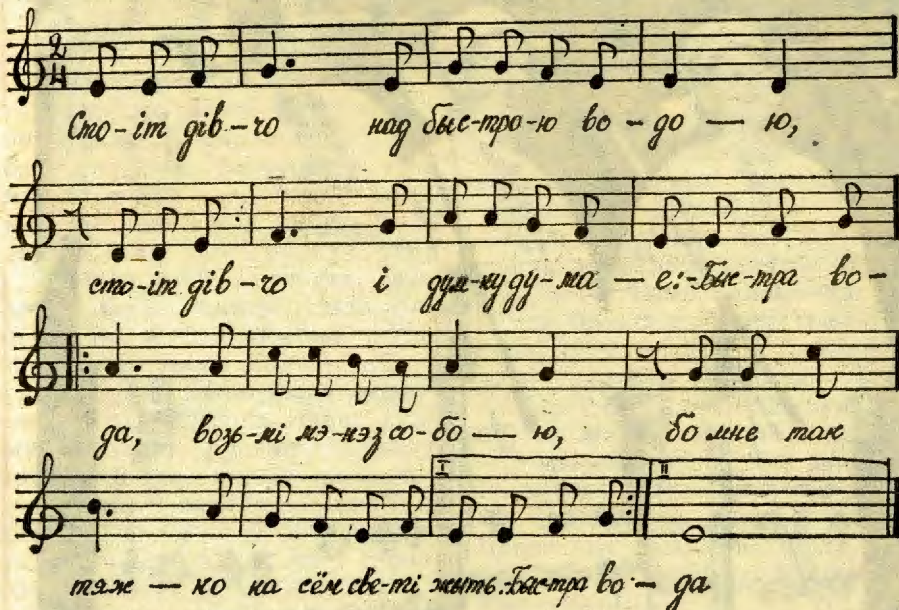

Лаўрэатка ўзнагароды „Нівы" — Марыя Міруць з Гарадка.

Шматгадовы музычны інструктар Пётр Нявінскі.

Вялі канцэрт Валянціна Ласкевіч і Мікалай Бушко.

Публіку можна было і не падагравань...

Ф·А·Л·Ь·К·Л·О·Р

НАШТО ПОВІЕРЫЛА...

(веснавая)

Стоіт дівчо над быстрою водою,
стоіт дівчо і думку думае:
— Быстра вода, возьмі мэнэ з собою,
бо мне так тяжко на сём светі жыть*.
Ты прыходіў до мэнэ опувночы,
ты прыходіў, колі ешчэ спала
і цыловаў заплаканые очы, і говорыў:
— Нэ плач, будэш моя.
За што, за што я тэбэ полюбіла,
нашто, нашто повіерыла тобе,
бодай ніколі я тэбэ нэ знала,
то бы нэ міела ніякой журбы.
Стоіт дівчо над матэры могілой,
стоіт дівчо і горкі слёзы лье:
— Родная маті, возьмі мэнэ з собою —
быстра вода нэ хочэ мэнэ взять.

** Трэція і чацвертыя радкі паўтараюцца.*

Ад Кацярыны (1912 года нараджэння) і Івана (1906 года нараджэння) Ільяшукоў з в. Курашава, гм. Чыжы, запісаў 27 лістапада 1987 г. М.Гайдук, мелодыю расшыфраваў Я. Бондар.

Дарагон Сэрцайка! Бяда!!!

Усё пачалося нявінна і субтэльна. Нашы вочы сустрэліся ў аўтобусе і тады, быццам маланка, мільганула ў мяне думка: „Ці такія вочы могуць маніць?“. Без лішніх слоў мы зразумелі, што між намі палае платанічнае каханне, што яно ўжо цягнецца ад вякоў, а мы толькі сёння спакусіліся надаць сэнс гарачым прагненням. Мой нарачоны — гэта выснены ў дзявочых снах ідэал. Для паяснення дадам, што вельмі змахвае на Роберта Рэдфорда. Але гэта не ўсё. Прыгажосць яго душы давяла мяне да адуру. Я ішла за ім пакорна, як цяля, і не ў сіле была прамовіць: „не“. Я верыла ў прызначэнне і аддавалася яму да канца. Прыемна (думаю, што яму таксама) было нам разбіць адвечныя правы існавання. Але жыццё мяне перахітрыла, а хлопец мой папаўся ў свае сеці. Калісьці, як напіўся амаль што да непрытомнасці (з нагоды здадзенага экзамена), зусім несвядома назваў мяне „Алькай“. Справа пачала мяне цікавіць і я пачала высвятляць „няясныя справы“. Як аказалася, Алька гэта другая яго дзяўчына. Але з адной то і не так канкурэнцыйна. Разведка выказала, што ў кожным акадэміку ёсць такая, як я, нарачоная, мала таго — у кожным рэгіёне краіны, а некаторыя гавораць, што ў кожнай краіне. Гэта давяло мяне да шалу. Я вельмі зайздросная. На адну думку аб іншых дзяўчатах сінею ад злосці. Сэрцайка, такога чагосьці я не перанясу. Мае чыстыя пачуцці змяшаліся з граззю. Я і эратаман — гэта ж прафанацыя! А цяпер дык ужо нават нічога не выракаецца і кажа, што „ад прыбытку галава не баліць“. Кажа нават, што любіць такія „наіўныя дупы“, а мае ідэалы — хворая выдумка. А я не хачу іх зракацца, без гэтага я — псіхічны калека. Гэта ўсё адбілася на маім нутры. Я ўжо два тыдні ўцякаю ад людзей і да нікога не адзываюся. Па галаве ходзяць нездаровыя думкі. А гэта ўсё з-за параненай годнасці.

Сэрцайка, дзе мне нарваць таго зелля, каб загаіліся раны?!

Люська

Дарагі Люсік! Ну як мне цябе пацешыць?! Стыль у цябе добры, вучоны (толькі Рэдфорд у цябе праз „т“). Ды і тэма не благая, надзённая. Але зразумей жа ты толькі, што ніякая ў свеце дзяўчына не напіша сама пра сябе нешта такое, як: „дастаю белай гарачкі“, „жаночая слабасць“, „ёсць думка нават, каб яго зарэзаць ці атруць“, „мае сарамлівыя пачуцці“, „па прасторах мазгоў бушуюць нездаровыя думкі“, „маральнае пахмелле“ (што, зрэшты, удалося нам без затрат для газеты падчысціць). Дзяўчына, калі піша, дык яна ў роспачы, ёй здаецца, што ўсё рабіла добра, пытае, чаму так выйшла. Ну, не ўмее яна на сябе глядзець збоку. Ты — хутчэй за ўсё хлапец, да якога яна мае прэтэнзіі. Адгукніся, і, калі так, то не застаецца табе нічога, як змяніцца. Бо... ад сваёй жа зброі і загінуць калісь можаш.

Сэрцайка

P.S. Зелля больш не варта есці, бо і так выглядае, што ўжо наш Люсік блёкату наеўся.

ЦЭПЭЛІНЫ

Цэпэлінамі заўсёды частуюць у Літве. Пераканаліся мы ў гэтым нават у мінулым годзе ў час прыгранічнай сустрэчы на літоўскай зямлі, у Вейсеяй.

На цеста бяруць 20 вялікіх бульбін, 1 яйка і соль.

15 бульбін абабраць, памыць, сцерці на тарцы і выціснуць праз марлю. 5 бульбін зварыць у мундзірах, абабраць і прапусціць праз мясарубку. Масу з сырой і варанай бульбы змяшаць разам, дадаючы яйка і соль.

З масы рабіць нятоўстыя аладкі, больш-менш вагою 80 г. На іх класці фарш, рабіць прадаўгаватыя клёцкі. Цэпэліны класці асцярожна ў пасолены кіпецень і варыць мінут 25-30. Вымаць друшляковай лыжкай і складаць іх на падагрэтай талерцы, паліваючы соусам, зробленым са смажанай саланіны і цыбулі са смятанай.

Падаем некалькі прыкладаў фаршу для цэпэлінаў.

1. На **мясны фарш** бярэм 30 дэкаў ялавічыны, 10-20 дэкаў свініны. Мяса трэба змалоць, дадаць цыбулю, падсмажаную на тлушчы, перац і соль (можна яшчэ дадаць крыху булёну) і ўсё перамяшаць.

2. **Фарш з капчонай шынкі ці бекону.** На паўкілаграма шынкі трэба ўзяць 1 цыбулю, 1 яйка, перац. Шынку ці бекон зварыць (класці ў кіпецень), пасля чаго дробна парэзаць. Дадаць пасечаную цыбулю, яйка, перац і перамяшаць.

3. **Фарш з тварагу ці белага сыру.** На 20 дэкаў тварагу ці белага сыру трэба ўзяць адно яйка, лыжачку масла, соль (у Літве дадаюць яшчэ мяту). Усё добра перамяшаць. Гэтыя цэпэліны падаюць з „кастыныс“, што абазначае растопленае масла са смятанай.

4. **Грыбны фарш.** На 1 літр салоных ці сушаных грыбоў трэба ўзяць 15 дэкаў капчонай саланіны ці бачку, 1 цыбулю, крыху перцу, 1 яйка, 10 дэкаў намочанай у малацэ булкі. Памытыя грыбы абварыць у малацэ, абсушыць і змалоць разам з саланінай. Да масы дадаць яйка, вымачаную і выціснутую булку, перац і соль. Усё перамяшаць. Падаваць са смятанай, растопленым маслам, ці соусам са смажанай саланіны, цыбулі і грыбоў.

5. **Фарш з кіслай капусты.** На літр кіслай капусты бярэм 10 дэкаў саланіны, 1 цыбуліну. Капусту спаласнуць, цыбулю пасячы, падсмажыць на нарэзанай саланіне. Спалучыць усё з капустай і стушыць. Трымаць капусту адкрытай яшчэ нейкі час на агні, каб загусцела. Паліць цэпэліны скваркамі ці смятанай.

Гаспадыня

СОННІК

118

Фельчар — збядненне, няўдачы ў жыцці.
Фехтаванне (шармерка) — спрэчкі з суседзямі.
Фігі (фрукты) — невялікае аслабленне здароўя; есці або атрымаць — шчасце ў каханні.
Фіглі — пакрыўдзяцца і раззлуюцца на цябе суседзі.
Фіялка — шчасце ў каханні; нюхаць — сціпласць прыхіляе табе сяброў.
Фіранка — таямніца.
Фланель — добрае здароўе.
Флейта — прайграная справа; іграць на ёй — клопаты, засмучанне.
Флот — вялікае багацце.
Фокуснік — цяжкі хлеб, няпэўнае жыццё.
Фрак — сямейная ўрачыстасць.
Француз — паклёпніцтва, беспадстаўнае асуджэнне.
Фундамент — чысты даход у інтарэсе.
Фурман — даходнае, карыснае мерапрыемства, інтарэс.
Фурыя, шаленства — нянавісць.
Футарал — прадажныя сябры.
Футра — удачы і пашана; купляць — хвароба.
Фэстын — вясёлае здарэнне.

Х

Хаваць што-небудзь — благія намеры; хавацца — складаныя справы.
Хадулі — небяспека.
Халадзец (квашаніна) — плач і роспач.
Халадзільнік (лядоўка) — неспадзяваныя выдаткі.
Халасцяк, стары кавалер — сцеражы свой гонар, нездавальненне.
Халява — нязгода ў сям'і.
Хамяк (хомік) — дачакаешся дабрабыту.

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

ДЛЯ САМЫХ МАЛЕНЬКІХ

Хведар Чэрня

АЛЕШКАВЫ СЯБРЫ

У ката замерзлі ножкі
На марозе у двары.
І да нашага Алёшкі
Папрыходзілі сябры.
Раду радзяць цэлым домам,
Як сапраўдныя ўрачы:
Як быць коціку малому,
Чым яму дапамагчы?
Доўга справу вырашалі,
Паспрачаліся чуць-чуць.
І нарэшце так сказалі:
— Трэба коціка абуць!
Прымяралі, шылі разам,
Выдумлялі штось яны.
А каток малы тым часам
Ціха грэўся ля сцяны.
Вось закончана работа.
І на двор усе бягом.
Шумна, весела, з ахвотай
Забаўляюцца з катом.
Пара лапак невялічкіх —
У пуховых рукавічках,
А другая пара, гляньце, —
У валёначках на ваце.
І цяпер ні так, ні гэтак
Не падступіцца мароз.
Толькі дзіўна:
як і ў дзетак
У ката чырвоны нос.

А цяпер усім дзецям заданне: намалюйце ілюстрацыю да гэтага вершыка і прышліце ў рэдакцыю. За найпрыгажэйшыя малюнкі „Зорка" прышле кніжкі.

Тамара Пятрушына

ПРА ТАНЮ

Мама і бабуля ў Тані — настаўніцы. Таня пытаецца:

— Мам? А бабуля таксама ў тваёй школе працавала, калі была маладая?

— Не, Танечка. Бабуля раней жыла ў вялікім горадзе далёка адсюль. Гэта ў час вайны яна сюды пераехала. Так і засталася тут.

— Мама? А ты ў горад не хочаш паехаць?

— Прызвычаілася я тут жыць, Танечка, — адказала мама. — Ды і ў бабулі здароўе слабенькае ўжо. Ёй на вёсцы спакайней.

Пайшла Таня да бабулі.

— Бабулька? А бабулька?

— Што, Танюшка?

— Хочаш, я за цябе ўсю работу параблю? Пасуду памыю, у хаце прыбяру? Хочаш, пайду па малако да цёткі Нюры?

— Навошта, Танюша?

— Каб у цябе здароўе было мацнейшае.

(Працяг на стар. 10)

Удзельнікі раённага дэкламатарскага конкурсу для школьнікаў са школы № Гародчыне — вучаніца пятага класа Аня Саковіч і вучань шостага класа Міраслаў Паўлючук (першае месца).
Фота Я. Чэрнякевіч

Алесь Пальчэўскі

Усё здарылася раптоўна. Дзынкнула шыба, і мяч уляцеў у хату.

Ціма і Вася кінуліся наўцёкі. Але куды схаваешся? Усе ж бачылі, як яны гулялі на двары. Ды і не толькі бачылі. Суседка Алена нават раіла адысціся далей ад акон.

Хлапчукі адбеглі на суседні двор, прытаіліся між кустоў агрэсту і, напалоханыя, пазіралі, што тварылася каля іх дома.

Цётка Клава стаяла пасярод двара з мячом і распытвала ў суседзяў, куды маглі падзецца свавольнікі. Хутка Ціма і Вася ўбачылі, як з хаты выйшла маці, чулі, як суседка казала:

— Вазьміце, Настачка, мяч і паглядзіце, што натварылі вашы футбалісты, — паказала яна на выбітую шыбу.

Маці ўзяла мяч, пакруціла ў руках і адказала:

— Прыйдзе з работы бацька, няхай сам разбярэцца з імі.

Вася глянуў Ціму ў твар і шапнуў:

— А што ты скажаш тату?

— Тое, што і ты. Разам гулялі, разам будзем і адказваць.

— Але па мячу біў ты. Я так і скажу тату.

Цяпер, калі здарылася няшчасце, Ціма каяўся, што не паслухаў суседчынай парады. Ён ведаў, бацька не даруе такую правінку. Напэўна, не возьме сёння ў кіно.

Хутка жанчыны разышліся з двара, і Ціма з Васем ціхенька вярнуліся дахаты. Маці накры-

(Працяг на стар. 10)

Бяжыць Іванка з вуліцы і махае рукамі. Твар мурзаты, валасы ва ўсе бакі тырчаць. Ды што паробіш: галоўка ў Іванкі віхрастая, ніяк не прычасаць. Не слухаюцца валасы. Дык ён іх мокрай далонню прыплешча, — што кароўка языком залізала. Але потым валасы зноў тырчком.

Бяжыць Іванка, спяшаецца, крычыць:

— А ў мяне нештачка! А ў мяне нештачка! Цётка Валя дала!

Паштальёнку цётку Валю ведаюць усе: і дарослыя, і малыя. І яна таксама ўсіх знае. Таму, калі здараецца пад рукою хтонебудзь з малых, дык яна аддае яму ліст ці газету і наказвае:

— Бяжы, перадай татку ці мамцы, а я тут пачакаю...

Вось і Іванка такім чынам прынёс ліст ад бабулі. Перадаў маме і сочыць, як бегаюць маміны вочы па паперы. Мама хмурыцца, і Іванка хмурыцца, мама ўсміхаецца, і Іванка ўсміхаецца.

Дачытала мама пісьмо, пацалавала сына ў кірпаты носік ды кажа:

— Паклон табе, Іванка, бабуля перадае.

Узрадаваўся Іванка, пакруціўся на адной назе, скінуў палітончык свой: будзе, кажа, дома. Мама схавала лісток у канверт, паклала на столік пад кнігу, — тату не забыцца даць пачытаць, як дадому прыйдзе. А сама занялася хатнімі справамі.

Але дзе тут чым пазаймаешся, калі Іванка дома? Ходзіць ён услед: куды мама крок, туды і ён два. Быццам дапамагаць ма-

Кастусь Кірэенка

ме хоча, а на самай справе — замінае.

— Іванка, сынок, ішоў бы ты на вуліцу. Глянь, як сонейка свеціць...

— Не, я тут буду... — адказвае Іванка.

Занепакоілася мама. Ну, што з хлопчыкам здарылася? То і хвілінку дома не затрымаць, а тут — бач ты, вачэй з яе не спускае.

— Іванка, ці ты часам з Андрэйкам не пабіўся? — пытае мама.

— Не, мамачка. Мы гулялі ў квача.

— Тады чаго ж ты сядзіш дома?

— Так сабе... — адказвае Іванка.

Сталі сабірацца дамоў старэйшыя. Сястрычка з брацікам са школы прыйшлі. Тата са службы вярнуўся. Селі абедаць. Глядзіць маці: Іванка есці не бярэ, на вачах слёзы.

— Сыночак, што з табою? Ці не захварэў ты? Такі вясёленькі быў, а тут вочкі плакаць хочуць...

Не стрымаўся Іванка. Заплакаў і кажа:

— Ты ўсё робіш і робіш... А паклон бабулін калі мне перадасі?

Дык вось якая турбота! Пачала мама расказваць пра пісьмо бабуліна і пра паклон Іванку.

— Я ж сынок, перадала табе паклон бабулін і ў носік пацалавала, як яна напісала.

Пасадзіў тата Іванку на калені і стаў яму тлумачыць, што такое бабулін паклон.

А з вамі, дзеці, не здаралася такой бяды?

(Працяг са стар. 9)

чала на іх і пыгразіла бацькам. Хлапчукі добра ведалі, калі вяртаецца з работы іх тата. І чым бліжэй надыходзіў гэты час, тым больш хмурнеў Ціма.

Вася першы ўбачыў бацьку на двары і пабег насустрач.

— А Ціма шыбу выбіў мячом у цёткі-Клавіным акне! — яшчэ здалёк тукнуў Вася. — Ён баіцца, што не пойдзе з намі ў кіно.

— З кім жа ён гуляў? — спынiўся бацька.

— Са мною.

— Значыць, і ты вінаваты?

— Не. Ад Цімавай нагі мяч паляцеў не ў мой бок, а ў шыбу.

Ціма моўчкі стаяў каля ганку з апушчанай галавой. Глянуў бацька на яго, убачыў засмучаны твар, і шкада стала сына.

— Ну што ж, Цімох Антонавіч, паробіш, бяда з кожным можа здарыцца. Ты ж не хацеў выбіць шыбы? — бацька паклаў руку сыну на плячо.

Ціма адчуў ласкавасць у голасе бацькі і пасмялеў.

— Не, тата, я асцерагаўся. Але мяч адскочыў ад нагі, а Вася не злавіў...

— Трэба было адысціся, сынок, далей ад дома. А цяпер прыйдзецца нам з табою ўстаўляць шыбу.

Вася стаяў збоку, паглядаў то на бацьку, то на брата і чакаў, што будзе далей.

А далей было вось што. Зусім нечакана для Васі бацька сказаў:

— У кіно не пойдзеш з намі ты, сынок.

— Чаму, тата?! — здзівіўся хлопчык.

— Каб не радаваўся з чужой бяды, — адказаў бацька.

(Працяг са стар. 9)

НА АДНОЙ ЗЯМЛІ

Таня ведае, што ёй зімою чатыры гады споўнілася. Але ўсё пытаецца:

— Бабулька? А бабулька?

— Што, Танюшка?

— Колькі мне годзікаў?

— Чатыры.

— А хто з нас старэйшы? — зноў задае пытанне Таня.

— Я, вядома.

— А чаму мне мама заўсёды наказвае за табою даглядаць?

Усміхнулася бабуля.

— Яна і мне кажа за табою наглядваць.

— Дык як жа гэта? — не разумее Таня. — Мы абедзве павінны адна за другою наглядаць?

Тады бабуля высняе:

— Усе павінны адзін за другім наглядаць. На адной зямлі жывем.

Пайшла Таня на вуліцу. А там на дарозе трохгадовыя браты Карабкевічы ў пяску качаюцца. А побач, на ходніку, шасцігадовы Грышка Ягоркін стаіць.

— Ты чаго глядзіш? — раззлавалася Таня. — Яны ж сабе вочы пяском пазасыпаюць. Ды і машына можа над'ехаць.

— Во разумніца знайшлася! Ад зямлі тры вяршкі — а павучае!

— Ну што ты, Грыша, — сур'ёзна паківала галавою Таня. — Мы ж з табою на адной зямлі жывем!

ПАЗНАЁМІМСЯ

* * *

СССР, 301782, Тульская обл., г. Донской, п. Шахтёрский, ул. Свердлова, 37. Брежневой Оле. 5 клас.

СССР, 163019, г. Архангельск, пос. Хабарка, ул. 8 Марта, 1, кв. 7. Мелкой Лене. 5 клас.

* * *

СССР, 346555, Ростовская обл., г. Шахты, п. Майский, ул. Образцова, 2а, кв. 45. Третьяковой Наташе. 5 клас.

малюнкі школьнікаў

„Прышэльцы з Космасу". Малюнак вучня першага класа школы № 3 у Бельску Марцінка Куптэля.

КАРЭСПАНДЭНТЫ „ЗОРКІ"

Карэспандэнты „Зоркі", вучні трэцяга класа з Барысаўкі Янка Андраюк, Эля Каролька, Ася Давідзюк, Анэта Буйноўская і Эва Юзвюк. *Фота Я. Чэрнякевіч*

Пішуць школьнікі

ДАРАГАЯ „ЗОРАЧКА"!

Пішуць да Цябе вучні трэцяга класа Пачатковай школы ў Барысаўцы. Мы хочам Табе падзякаваць за кніжныя ўзнагароды, якія мы ўжо атрымалі за цікавыя малюнкі да беларускай казкі „Залатая яблынька". Нядаўна Дарота Попка і Ася Давідзюк атрымалі таксама кніжкі за малюнкі да апавядання „Хітры заяц" і „Жалуды".

Мы будзем часцей пісаць да дарагой „Зоркі".

Трэці клас школы ў Барысаўцы

ПАВАЖАНАЯ „ЗОРКА"!

Піша да Цябе вучаніца пятага класа Ася Астапчук. Жыву я ў Каваляе, а вучуся ў Пачатковай школе ў Ласінцы.

Хачу Табе расказаць, як наша школа адзначала Свята жанчын.

Акадэмія з гэтай нагоды адбылася ў вясковым клубе. Мы запрасілі на яе не толькі нашых мам, але і жанчын з вёскі. Не забыліся мы і пра адзінокіх бабуль з навакольных вёсак. У самой Ласінцы жанчынам запрашэнні ўручылі працаўнікі бібліятэкі і клуба Ала Станько і Марыя Янюк. Мы ж, пад кіраўніцтвам настаўніцы Ніны Абрамюк, падрыхтавалі каляровыя запрашэнні і ўручылі іх жанчынам з суседніх вёсак.

Урачыстасць пачалася пасля заняткаў. Спачатку выступілі вучні малодшых класаў. Яны дэкламавалі вершы і спявалі песні, а сваё выступленні закончылі п'ескай „Партрэты славутых жанчын". Старэйшыя вучні выступілі з кароценькімі жартоўнымі сцэнкамі, а потым склалі пажаданні жанчынам, уручылі ім віншаванні і запрасілі на чай. Праграму мы рыхтавалі пад наглядам настаўніц Марыі Коўнер і Ніны Абрамюк. А настаўнік Яўген Кавальскі рабіў нам здымкі. Было вельмі весела.

Да пісьма свайго я далучаю верш, які я напісала пра наш гуртоκ мастацкага слова.

НАШ ГУРТОК

Наш гурток —
Радасць наша.
Мы гуляем і спяваем

П'есы, вершы
Вывучаем.
На агляды выязджаем,
Сцэнкі прадстаўляем,
Месцы здабываем.

А калі не ўдасца,
Дык не наракаем.

Ася Астапчук, школа ў Ласінцы.

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

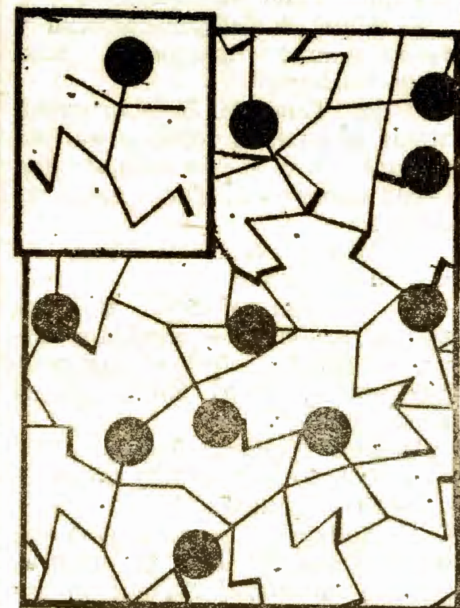
У нашым класе 4 дзяўчынкі і 5 хлопцаў. Усе вучні вывучаюць беларускую мову. Вучымся мы па-рознаму. Лепшыя вучні ў класе — гэта Кася Дзмітрук і Еля Раманюк. Беларускую мову вядзе ў нас настаўніца Ніна Куптэль. Мы на ўроках чытаем „Ніву", „Зорку", „Вясёлку" і апавяданні з кніжак і іншых часопісаў. Мы не толькі чытаем, але пішам і малюем. Мой пяты клас вучыцца разам з шостым. Выхаваўца наш — дырэктар школы Кастусь Лапінскі. У нас будуецца новая школа, а пакуль што мы вучымся ў старой. Новая школа будзе гатова ў 1989 годзе.

У нас у школе ёсць гарцэрская дружына. Вядзе яе Галіна Лукашук. Ёсць і дружына зухаў. Вядзе яе маладая настаўніца, якая вучыць у нас першы год, Эля Баравая. Нядаўна мы святкавалі ў школе Дзень жанчын. Хлопцы падрыхтаваліся — дэкламавалі вершы і спявалі песні. Кожная жанчына атрымала ад нас кветку і паштоўку з пажаданнямі. Да гэтага яшчэ была далучана песня.

Вось так мы жывем і працуем у нашай школе і ў нашым класе.

Вучаніца пятага класа са школы ў Навакорніне Тамара Андрэюк

А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А

Маленькі чалавечак, які знаходзіцца ў верхнім левым вугле ў рамачцы, мае свайго адпаведніка на малюнку ў той самай позе. Знайдзі яго.

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok ul. Wesołowskiego 1 „Зорка".

Piątek 1 IV — 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 DT — reforma gospodarcza 10.25 „Na kłopoty... Bednarski" — serial TP. 11.20 Domator. 13.30 TTR — s II Fiz. 14.00 TTR — s. II Biol. 15.30 W szkole i w domu. 15.50 NURT. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Rambit 16.50 Okienko Pankracego. 17.15 Teleexpress 17.30 Za kierownicą. 17.50 Małe kino: „Mrytju, znaczy śmierć". 18.00 Pr. muz. 18.50 Dobranoc. 19.00 Monitor rządowy. 19.30 Dziennik. 20.00 „Nasz człowiek" z serii „Na kłopoty... Bednarski". 20.55 Czas — mag publ. 21.25 Śpiewający aktorzy — Anna Chodakowska. 22.10 Bielszy niż śnieg — Psalmy Tadeusza Nowaka. 22.40 DT. 23.05 Andrzej Żuławski.

Sobota 2 IV — 8.25 Panorama dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 „Ośmiornice z drugiego piętra" — film CSRS. 10.30 DT. 10.40 „Wędrówki dalekie i bliskie". 11.40 Azymut. 12.10 Bariery. 12.40 Tel. film dok. „Szlakiem orlich gniazd" 13.25 „Spójrz, on leci" — film fab. 14.55 Los. Dużego Lotka. 15.05 Antologia dramatu powszechnego: Armand Salacrou — „Archipelag Lenoir" 16.35 Gdzie są taśmy z tamtych lat. 17.15 Teleexpress. 17.30 Śpiewa Mieczysław Fogg. 17.40 Dwie pasje Wiesława Ochmana. 17.55 Pr. muzyczny. 18.30 Antena. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 Studio Sport. 22.05 Tydzień w polityce. 22.15 Boginie tańca — pr. rozr. 22.50 Tel. Przegląd Sportowy. 23.30 DT. 23 40 Piosenki polskie. 23.55 Kino nocne. „Ostatnie zadanie" — film USA.

Niedziela 3 IV — 7.45 Pr. dnia. 7.50 Po gospodarsku. 8.20 Tydzień. 9.00 „Elza z afrykańskiego buszu" — film USA. 10.30 Wielkanoc na Kujawach. 10.55 „Złota kaczka" — film baletowy. 11.45 Osobliwości przyrody. 12.15 Koncert Życzeń. 13.15 To muzyka mojego serca — śpiewa A. Franklin. 13.40 Teatr dla dzieci: „Opowieść o pięknej Dorotce i krakowskich rzemieślnikach". 15.00 „Powrót króla — Stanisława Augusta Poniatowskiego — pr. dok. 15.45 W starym kinie: „Trędowata" — pol. film fab. 17.15 Teleexpress. 17.30 Smak życia. 18.00 Marek Sierocki zaprasza. 18.30 Butik. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Nad Niemnem" — serial TP. 20.55 Tel. film dok. — „Kolekcja Jadwigi i Zbigniewa Porczyńskich". 21.25 Recital Zdzisławy Sośnickiej. 22.00 „Białe zeszyty" — Agnieszka Osiecka o sobie. 22.50 Kino nocne: „Szantaż" — film ang.

Poniedziałek 4 IV — 8.50 Pr. dnia. 8.55 „I jeszcze jedna noc Szeherezady" — baśń radz. 10.10 Tel. film dok. — „Opowieści Puszczy Augustowskiej". 10.35 Ach, co to był za ślub. 10.55 W szwedzkim cyrku — pr rozr. 12.00 Napoleon „Abla Gance'a" — film dok. 12.55 Teatr młodego widza: Aleksander Fredro — „Bajki, czyli obrazki z dziecinnego pokoju". 13.35 Tel. film dok. — „Perkozy". 13.55 „Kariera Tadeusza Dołęgi-Mostowicza" — film dok. 15.20 Marek i Michel — pr. rozr. 15.50 „Niedźwiedź i laleczka" — kom franc. 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Sport. 18.00 „Szaleństwo Maxa" — film franc. 18.15 Przeboje świata — Alex Band. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 Teatr TV: Jiři Hubač — „Napoleon V.S.O.P." 21.25 Benefis Ludmiły Gurczenko — pr. rozr. 22.05 Studio Sport 22.35 Kabaret Andrzeja Strzeleckiego.

Wtorek 5 IV — 9.00 Domator, 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 DT — reforma gospodarcza. 10.25 „Udane życie" (1) — serial austral. 12.00 Domator 13.30 TTR — s. IV Mat. 14.00 TTR — s. IV J pol. 15.50 Kim być? — decyzje 15-latków. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Krąg. 16.50 Cojak. 17.30 Człowiek dla człowieka — mag. PCK. 17.40 Wspólna Polska — wspólne sprawy. 18.10 Tel. Informator Wydawniczy. 18.30 Klinika zdrowego człowieka. 18.50 Dobranoc. 19.00 „Mówiły jaskółki" — pr publ.-ekonom. 19.30 Dziennik. 20.00 „Udane życie" (1) — austral. serial obycz. 21.35 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 21.50 Tel. film dok. — „Zieleń Bródna". 22.10 Spory. 22.40 DT. 23.00 Pr. na jutro. 23.05 J. ang. (23).

Środa 6 IV — 8.10 Hist. kl. VIII. 9.00 Hist. kl. I lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Szkoła dla rodziców. 10.20 „Chłopak za dwa piątaki" — film CSRS. 11.45 Domator 12.00 Biol. z higieną, kl. VII. 12.50 Muzyka powstaje, kl. I—IV lic. 13.30 TTR — s. II Chem. 14.00 TTR — s. II Hist. 15.40 NURT. 16.10 Pr. dnia i DT. 16.15 Los. Ex. i Super Lotka 16.25 Tik-Tak. 17.15 Teleexpress. 17.30 Z Polski rodem. 18 00 Piłkarska kadra czeka. 18.20 Archiwum XX wieku. 18.50 Dobranoc. 19.00 Sejmowe spotkania. 19.30 Dziennik 20.00 Puchar Europy w piłce nożnej. 21.55 Klub międzynarodowy. 22.35 Wyniki totalizatora sportowego. 22.40 DT. 23.00 Pr. na jutro. 23.05 J. ros. (23).

Czwartek 7 IV — 8.10 Fiz. kl. VII. 9.00 Muz. kl. I. 9.30 Domator 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Domator dla dzieci. 10.20 „Dempsey i Makepeace na tropie" (7). 11.05 Domator. 11.35 Kalendarz hist. 13.30 TTR — s. IV Nasze spotkania. 14.00 TTR — s. IV Hist. 15.20 Powt. przed maturą: J. ang. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.50 „Było sobie życie" — franc. serial anim. 17.15 Teleexpress. 17.30 Patrol. 17.55 Telespotkania. 18.20 Sonda. 18.50 Dobranoc. 19.00 Teraz. 19.30 Dziennik. 20.00 „Dempsey i Makepeace na tropie" — serial ang. 20.50 Pegaz. 21.30 Zawsze po 21... 22.10 Show-buff — rep. 22.40 DT. 23.00 Pr. na jutro 23.05 J franc. (23).

Bielsk Podl. Chrześniak — pol. 4—5 Czas dojrzewania — pol. 6—7. Po godzinach — USA 8—10.
Czeremcha Oko Proroka — pol 5 Amadeusz — USA 9—10.
Czyże Wsi moja sielska anielska — czes 6—10.
Hajnówka Misja — ang. 4—5 Obywatel Kane — USA 6—7. Czarna wdowa — USA 8—10.
Michałowo A statek płynie — wł. 5—6. Misja specjalna — pol. 7—10.
Mielnik Serdeczne pozdrowienia z ziemi — czes. 6—7. Orły Temidy — USA 9—10.
Milejczyce Brylanty pani Zuzy — pol. Alicja pod Arsenałem — pol. 6—10.
Nurzec Kronika wypadków miłosnych — pol. Orzeł czy reszka — pol. 6—10.
Orla Mężczyzna w peruce — NRD 6—10.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль новы	Стыль стары	Святы. імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
нядзеля	3	21	Вялікдзень. Рышарда	Якава, Фамы	5.06-18.14	19.54-5.09
панядзелак	4	22	Вялікдзень. Вацлава	Васіля, Ісакія	5.03-18.16	21.14-5.21
аўторак	5	23	Ірэны, Вінцэнта	Лідзіі, Нікана	5.01-18.17	22.36-5.37
серада	6	24	Цэлестыны, Вільгельма	Захара, Якава	4.59-18.19	23.57-5.59
чацвер	7	25	Даната, Руфіна	*Благавешчанне Б.М.*	4.56-18.21	0.00-6.33
пятніца	8	26	Дыяніза, Януара	Анны, Аллы, Ларысы	4.54-18.23	1.09-7.23
субота	9	27	Марцэля, Марыі	Іаана, Матроны	4.52-18.24	2.05-8.33

ГАДАВІНЫ

505 гадоў таму назад

6.4.1483 г. нар. італьянскі жывапісец і архітэктар, адзін з самых выдатных прадстаўнікоў Адраджэння Рафаэль Санці (пам. 6.4.1520 г.), найбольш славутыя карціны: „Мадонна Канестабіле" (1500), „Палажэнне ў дамавіну" і „Мадонна з Дзіцём і Іаанам Хрысціцелем" (абедзве ў 1507), „Сікстынская мадонна" (1519) і інш., фрэскі ў Ватыканскім палацы, праекты шматлікіх палацаў у Рыме.

80 гадоў таму назад

4.4.1908 г. нар. выдатны беларускі мовазнавец Ганна Базыленка (пам. 16.1.1980 г.), выхаваўца некалькіх пакаленняў беларускіх мовазнаўцаў, аўтар шматлікіх даследаванняў па розных пытаннях беларускай мовы, вывучала мову твораў Я. Коласа і яго ролю ў развіцці беларускай літаратурнай мовы, у маладосці пісала вершы, апавяданні, аднаактавыя п'есы.

55 гадоў таму назад

2.4.1933 г. нар. беларускі пісьменнік Віктар Шымук, друкуецца з 1950 г., першая кніга паэзіі „Свіцязянскія хвалі" (1968); шмат піша для дзяцей: паэма „Каля Броннай гары" (1960), кнігі вершаў „Мы вясне дапамагалі" (1962) і „Дочкі сіняга Нёмана" (1964) і інш., нарысы, апавяданні.

МУЗЕЙНЫ ФОНД

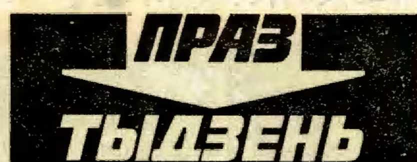
Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:
Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.
У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787. nr rachunku walutowego w rublach 5018-24325-151-6201.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

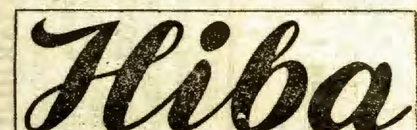
1297. Рыгор Шварц (Гайнаўка) — 3000 зл.
1298. Удзельнікі II Агляду творчасці студэнтаў нацыянальных меншасцей — 8000 зл.
1299. Самаўправа жыхароў в. Пасталова — 3000 зл.
1300. Іван Міранюк (Старое Беразова) — 1200 зл.
1301. Пётр Скепка (Гайнаўка) — 1200 зл.
1302. Яўгеній Івацюк (Пасечнікі-Вялікія) — 1200 зл.
1303. Гурток БГКТ пры Гайнаўскім прадпрыемстве лясных машын — 10000 зл.
1304. Ірына Папяльніцкая (Беласток) — 500 зл.
1305. Рыгор і Зінаіда Госцік (Беласток) — 500 зл.
1306. Тамара Цыунчык (Беласток) — 2000 зл.
1307. Працаўнікі магазіна „Пэвэкс" № 1 у Беластоку — 3000 зл.
1308. Ніна і Зіна Цыунчык (Зубры) — 2000 зл.
1309. Самаўправа жыхароў в. Даратынка — 10000 зл.
1310. Праўленне Гайнаўскага аддзела БГКТ — 86440 зл.
1311. Мікалай Серадынскі (Бельск-Падляскі) — 1000 зл.
1312. Рыгор Тамашук (Гайнаўка) — 1000 зл.
1313. Аляксей Харкевіч (Гайнаўка) — 2000 зл.
1314. Ананімны ўзнос — 1000 зл.
1315. Яўгеній Матвеюк (Беласток) — 500 зл.
1316. Удзельнікі карнавальнага балю 9.01.1988 г. у Беластоку, у ГП БГКТ — 21000 зл.
1317. Галоўнае праўленне БГКТ у Беластоку — 10000 зл.
1318. Самаўправа жыхароў в. Ліпіны — 2000 зл.
1319. Юстын Качан (Варшава) — 2000 зл.
1320. Вучні Гайнаўскага беларускага ліцэя — 4500 зл.
1321. Сяргей Карніловіч (ЗША) — 3000 зл.
1322. Марыя Цыборан (Гайнаўка) — 1200 зл.
1323. Жанчыны з Нью-Йорка (ЗША) — 676 дол. ЗША
1324. Лявон Наркевіч (Канада) — 38,51 дол. ЗША
1325. Беларусы з Аўстраліі — 50,37 дол. ЗША
1326. Узносы сялян у Гайнаўскім кааператыўным банку (аддзел у Чыжах) — 800 зл.
1327. Жыхары Варшавы (35) — 5700 зл.
1328. Лявон Пякарскі (Старое Ляўкова) — 2500 зл.
1329. Павел Пякарскі (Старое Ляўкова) — 2500 зл.
1330. Фёдар Галёнка (Варшава) — 5000 зл.
1331. Уладзімір Ігнацюк (Варшава) — 1000 зл.
1332. Сцяпан Сутынін (Варшава) — 1000 зл.
1333. Яўгеній Салагуба (Варшава) — 1000 зл.
1334. Мікалай Раманчук (Варшава) — 1000 зл.
1335. Канстанцін Сахарчук (Варшава) — 2000 зл.
1336. Марыя Каліноўская (Варшава) — 1000 зл.
1337. Янка Жамойцін (Варшава) — 1000 зл.
1338. Юрый Зюзя (Варшава) — 1500 зл.
1339. Антон Франчук (Варшава) — 500 зл.
1340. Генрык і Валянціна Крыжаноўскія (Варшава) — 500 зл.

Дзякуем.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego. 17-200 Hajnówka. ul Wyzwolenia 6 Тэлефон 28-89.

„Лявоны" спяваюць і танцуюць на Беласточчыне • Рыгору Семянюку з Раек — 90! • Барскі аб сярпе сваёй маці • К. Сідаровіч пра камітэт праваслаўных палякаў • Дзеці з Каракуліна: сустрэча з маці • Гутаркі Р. Сасны аб праваслаўі • Беларускае здалі ў арэнду? • Мастацтва Яна Салавянюка • Сардэчныя тайны: якога выбраць? • „Зорка" • Соннік • Гумар

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Мірослава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхась Хмялеўскі, Ада Чачуга (адказны сакратар), Яніна Чэрнякевіч.

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe. 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1.
Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 260 zł, półr. 520 zł, rocznie 1040 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   — instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach.
   — instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów,
   — osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
   — osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują, używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11 Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę poczta zwykła jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
— do dnia 10 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego. oraz cały rok następny;
— do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bież.

Zam. 497/88 r. Nakład 4.600 egz. E-3.

Байка

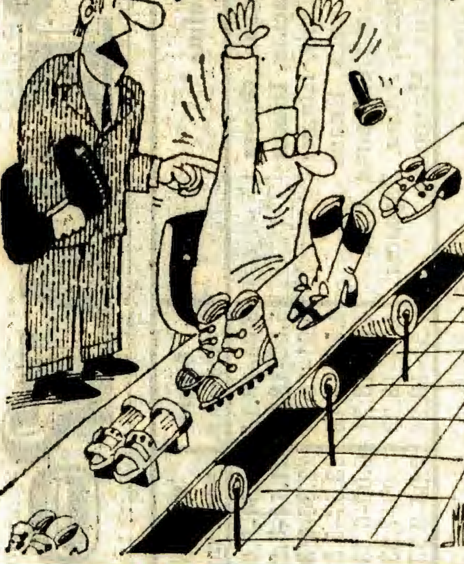
БАЛЕРЫНА

Абрыдла за адрынай
Свінні ў гразі ляжаць,
І нейк балерынай
Свіння рашыла стаць.
Пачухалася бокам,
Прарохкала Казе:
— Змагу і я падскокваць
Так, на аднойназе.
Жыццё зменіць не позна,
Не бойзна ані.
Паглядзіш, будуць козы
Зайздросціць мне, Свінні... —
На лузе коз сабрала,
Сама ўспаўзла на мост,
І ўстаць паспрабавала
Свіння на поўны рост.
Ды надта многа здору —
Трасецца, як жывы,
Свіння не можа ўгору
Падняць і галавы.
Спацела, цяжка дыхаць,
Як бычцам спутаў страх,
І стала толькі дрыгаць
На чатырох нагах.
Каза сказала проста:
— Свіння, са сцэны злазь!.. —
І „балерыну" з моста
Сцягнулі зноў у гразь.

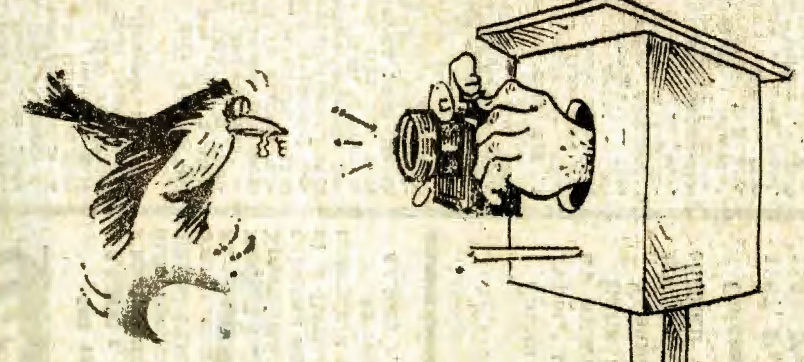
Да сённяшняга дня
Смяюцца ўсе адкрыта:
„Вось так!
Танцуй, свіння,
Каля свайго карыта!"

Мікола Маляўка

З суседскага агародчыка

НІЎКА

ПАРАДА

Пацыент звяртаецца да псіхіятра:

— Калі я гавару, пан доктар, дык не ведаю, што рабіць з рукамі, і гэта мяне вельмі нервуе...

— А вы паспрабуйце імі закрыць рот, — параіў псіхіятр.

ДОБРАЯ ПАРАДА

— Даражэнькі сынок! Калі хочаш быць шчаслівым, дык сцеражыся карчмы, картаў і распусты.

— Так, татачка! Але ж мяне ў школе вучылі, што трэба заўсёды з бацькоў прыклад браць.

ПЕРШАЯ ПРЫКМЕТА

— Кажуць, хутка ты будзеш мець мужа?

— Магчыма, бо ўжо дзіця маю.

ВЫПЫТАЎ

Прыйшоў міліцыянер да задрыпанца гарэлку абшукваць. Агледзеў навокал, няма. Тады ён падыходзіць да малога Міколкі і пытае:

— Скажы, сынок, тата п'е гарэлку?

— Не.

— А дзед?

— Не.

— А што яны п'юць?

— Свянцоную вадзічку.

— Толькі ўдваіх яны п'юць, ці і бабуля з мамай?

— Не, толькі дзед з татам.

— А дзе ж яны яе баруць?

— А бабуля варыць ім у вялікай каструлі.

З „Весніка Задрыпоніі"

ПАВЕДАМЛЕННЕ РЭДАКЦЫІ

Рэдакцыя даводзіць да ведама аўтарскага актыву, што пачынаючы з 1 красавіка г.г. ананімкі будуць разглядацца пры ўмове адзначэння ў ананімцы — прозвішча, імя і месца працы аўтара.

Выбіўся ў людзі, і цяпер да яго не прабіцца.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Пільнасць

Ля брамы прадпрыемства машыну ставіць вартаўнік.

— Што ў цябе на заднім сядзенні?

— Трава.

— Многа?

— Так... Мяшок.

— Дрэнна. Адкуль трава?

— З пустэчы.

— Выгружай.

— Чаму?

— Таму, што пустэча на тэрыторыі завода.

— А паўмяшка можна?

— Нельга. Выгружай!

— Добра, выгружаю, — прабурчэў шафёр.

— Вось цяпер можаш ехаць, — падабрэў вартаўнік.

Машына выкацілася за браму. Шафёр сказаў спадарожніку:

— Бачыў, як я яго надуў?

— Каго?

— Ды гэтага дурня-вартаўніка.

— Дык ён жа прымусіў цябе выкінуць траву.

— Так. Але затое я ўкраў машыну.

Пауль Негалеску

СТАРЫЯ ПРЫКАЗКІ НА НОВЫ ЛАД

„Нешта ў лесе здохла", — падумала жонка паляўнічага, убачыўшы яго са здабычаю.

„Ні рыба, ні мяса", — сказаў кліент, дажоўваючы мяса-рыбную катлету.

„Трэці — лішні", — сказаў студэнт, якога выключылі пасля другога курса.

Рыгор Элішэвіч

ВОСЬ ДЫК ДАЎ!

— Надоечы на мяне напаў Лявон, дык я яму даў... Вось дык даў!

— А чаму ў цябе валасы павырываныя?

— А, браточка, ледзь уцёк...

На малюнку ёсць рэчы (і не толькі рэчы) у двух ідэнтычных экземплярах. Ці патрапіце іх знайсці?

Адказ: 2 хмаркі, 2 вежы, 2 драбіны, 2 кашы, 2 яйкі і 2 пеўні.

КУРЁЗЫ

РОБАТЫ І ТЭРАРЫСТЫ

Робататэхніка адкрывае перад чалавецтвам усё новыя і новыя магчымасці. Робаты не толькі выконваюць самыя складаныя тэхнічныя аперацыі, але даглядаюць хворых і нават няньчаць дзяцей. А хутка, як паведамляе італьянская газета „Стампа", з'явіцца першыя робаты-антытэрарысты. Супольнымі намаганнямі шэрагу спецыялізаваных фірм Італіі, Швейцарыі і Францыі ўжо ствараецца робат, які з выгляду нічым не адрозніваецца ад звычайнай машыны для ўборкі падлог у аэрапартах і на вакзалах, але дзякуючы сваёй электроннай начынцы здольны выяўляць і абясшкоджваць тэрарыстаў. Арыентуючыся на пах узрыўчаткі, ён будзе ісці за злачынцамі і паведамляць аб іх перамяшчэнні на пункты аховы. Калі паліцэйскія замарудзяць і не змогуць у час прадухіліць тэрарыстычную акцыю, машына сама ўступіць у барацьбу з імі: адкрые прыцэльны агонь па бандытах, ахутае іх воблакам слёзатачывага газу, асленіць яркім святлом.

Калі ў чалавека няма ніводнага недахопу, гэта і ёсць яго галоўны недахоп.